Фермер қилади ўттиз, ҳамқишлоқлар...

2-бет

Афғонистон тинч — дунё тинч!

3-бет

Дорихона савдо дўкони эмас, тиббиёт маскани!

4-бет

ҲУРРИЯТ

МУСТАҚИЛ ГАЗЕТА

1996 йил декабрдан чиқа бошлаган

Чоршанба кунлари чиқади | 1999 йил 21 - 27 июль | 29 (131)-сон

Эркин фуқаро маънавиятини, озод шахсни шакллантириш масаласи олдимизда турган энг долзарб вазифадир.

И. КАРИМОВ

ФУҚАРОЛИК ТУЙҒУСИ

8 йиллик ўйлари

Хуршид ДЎСТМУҲАММАД

Жамият ҳаётида юз берадиган кескин янгиланиш жараёнлари одамларнинг ҳаётида, турмушида акс этмай қолмайди. Бошқача айтганда, энг оддий одамнинг ҳам тақдири жамият тақдири билан уйғунлашиб кетади. Одамлар истайдими-йўқми жамият бошидан кечираётган катта-кичик ва яхши-ёмон воқеа-ҳодисаларга эътибор қилади, қизиқади, таъбир жоиз бўлса ўша жараёнларнинг ичида яшайди. Халқона ибора билан айтганда, "оч қорним - тинч қулоғим" қабилида иш тутиш кетмайди. Лекин масаланинг бошқа жиҳати ҳам бор, яъни масалан, одамлар жамият тақдирига бўлган муносабатига кўра ҳам бир неча тоифага бўлинади. Чунончи, жамият тақдирига ихтиёрий равишда ўзини дахлдор ҳис этиш бошқа, хўжакўрсинга ёки муттасил эслатишлар остида "ҳамдардлик" қилиш бошқа.

Ҳамонки, ҳар қандай жамият одамлардан ташкил топар экан, у ўз одамлари, яъни фуқароларининг иштирокига, жонкуярлиги ва фидокорлигига муҳтожлик ҳам сезади. Жамиятнинг мустаҳкамлиги, барқарорлиги ва истиқболини белгиловчи бош омиллардан бири ҳам шу!

Бир қарашда "фуқаро" тушунчаси оддий ва одатдаги сўздек туюлади, у ҳақда "америка" очишнинг ҳам ҳожати қолмагандек. Аммо-лекин бир нарсани унутмаслик керак, Ватанимиз мустақиллиги ҲАР ҚАНДАЙ ТУШУНЧАга янгитдан ойдинлик киритиш заруратини келтириб чиқарди.

Ўтган саккиз йил мобайнида "Советлар юртининг гражданлиги"дан Ўзбекистон фуқароси мақомига етишиш йўли босиб ўтилди ва бу йўл давом этмоқда дейиш мумкин.

Фуқаролик тушунчаси паспорт олиш билан кифояланмайди, унинг масъулияти, шон-шарафи, ғурури ўзгача. Шу ўринда паспортларнинг алмаштирилиши ҳодисаси ҳақида қайта-қайта гапиргиси келади, киши. Ўзбекистон Республикаси паспорти берила бошлаган кезлар одамлар орасида озмунча ҳаяжонли ва эҳтиросларга тўла суҳбату гурунглар қизидими! Кўпчиликнинг кўзи, қўли кўника бошлагач эса ўша ҳаяжонлар унутилгандек туюлади. Бироқ ҳар сафар ЎЗ паспортимизни қўлга олганда унинг рангидан тортиб, ЎЗ гербимиз чиройидан тортиб, "Ўзбекистон Республикасининг фуқароси" деган ёзувигача одамнинг кўнглини фахр ва ифтихор туйғуларига тўлдиради. Сўнгги саҳифадаги ёзувни ўқинг: "Паспорт Ўзбекистон Республикаси ҳимоясидадир".

ЎЗ юртинг, ЎЗ ватанинг ҳимоясида бўлиш... шу саодатни кўра олмай армонда кетган ота-боболарнинг пок руҳлари ҳаққи, Аллоҳ таолонинг бемисл иноятi туфайли биз замондошлар эришганимиз шукронаси ҳаққи фуқаролик тушунчасини бутун жозибаси ва салоҳияти билан идрок этмоғимиз керак эмасми?

Давр биздан шу борада ҳам ўта ҳушёрликни, ўта билимдонликни, ўта фидойиликни тақозо этмоқда. Пассив ва боқибеғам фуқароликдан актив ва ёниб яшовчи фуқаро даражасига кўтарилишни тақозо этмоқда. Чунки ватан ўз фуқароларининг онглилигига, садоқатига ҳар қачонгидан кўра кўпроқ зарурият сезмоқда.

Эътибор бердингизми, жамиятни эркинлаштиришни бош тамойил қилиб белгилаган Президент **"эркин фуқаро маънавиятини, озод шахсни шакллантиришни"** энг долзарб вазифа деб уқдирмоқда. Шунчаки фуқаро эмас, шунчаки шахс эмас, ЭРКИН фуқаро, ОЗОД шахс истаги ва орзуси билан яшамоқда Президент!

Бу истак, бу орзунинг амалга ошиши яна ўзимизга, биз фуқароларнинг тушунчаси, фаоллиги ва садоқатида қолмоқда. Истиқлолнинг истиқболи, айни кунлардаги барқарорлигимиз, ҳаётимизнинг фаровонлашуви мамлакатимиз аҳолисининг барча қатламлари аъзолари учун ҳаётий талаб ва эҳтиёжга айланди.

Масалани кўндаланг қўядиган бўлсак БУГУНГИ ВАЗИЯТ фуқаролардан нимани талаб қилмоқда?

Бу савол жавобларини Президентнинг ЎзА мухбири саволларига берган ва "Ҳушёрликка даъват" деб аталган суҳбатидан топамиз.

Ҳа, нечоғли аччиқ бўлмасин, жамиятимиз кескин сиёсий жараёнларни бошдан кечирмоқда. Бунинг ижобий хусусияти одамларимизнинг сиёсий фаоллиги ошганлигида кўринса, салбий томони тажовузкор унсурларнинг таҳдиди ҳам жонланиб бормоқда. Шундай экан, кишиларимизнинг фуқаролик бурчи ана шу хавф-хатарлар моҳиятини англаб етиш ва шу билан бирга ўз ақл-идроки, амали, сўзи билан таҳдид ва хатарлар кучини қирқиш, йўқотишда кўринмоғи, исботини топмоғи лозим. Куни кеча Фарғона водийсида бўлиб ўтган йиғинлардан бирида Президентнинг Давлат маслаҳатчиси Нарзулла Жўраев "Воқеликни ўзимиз тўғри англаб етган ҳолда ён-атрофимиздагиларга ҳам ўз ҳароратимизни юқтира олмоғимиз керак" деган гапни айтди. Устозимиз Иброҳим Ғафур "Миллий орият бўлмаган жойда маънавият бўлмаслигини" жўшиб гапирди. Таниқли шоир Ҳабиб Саъдулла, "Ғурури йўқ одам бамисоли латтага ўхшайди, у билан ҳар нарсани артавериш мумкин" деб аччиқ ўхшатиш қилди.

Бундай гаплар, фуқаролик туйғусининг шаклланишига, вазият талабларини чуқур англашга даъват этади. Бироқ, яна бир ҳақиқат шундаки, тўрт-бешта зиёлининг саъйи-ҳаракати билан ўзимиз кўзлаётган мақсадларга етишиш мушкул. Юртбошимиз барча ижтимоий соҳа олимларини, илғор фикрли зиёлиларни, ўзини мустақил Ўзбекистон Республикасининг фуқаросиман деб ҳисоблаган ҳар бир ШАХС "мафкурамизнинг асосий мақсадларини халққа содда, ҳаққоний, тушунарли тарзда ифодалаб беришлари лозим"лигини уқдирди. Вазифа қўйди. Бу вазифа... фуқаролик тушунчасининг масъулиятию салмоғини ҳар қачонгидан оширишга даъват этади.

Мустақилликнинг саккиз йиллиги арафасидаги ҳолат, вазият олдимизга янги-янги муаммолар ечимини топиш масаласини кўндаланг қўймоқда.Бизнинг фуқаролик бурчимиз ана шундай вазиятлардан нечоғли ғолиб бўлиб чиқишимиз билан белгиланади.

ШИФОБАХШ НУР

Ўзбек олими СПИДга қарши курашмоқчи

Хабар

Республика ёшларининг "Камолот" жамғармасида одатдан ташқари матбуот анжумани бўлиб ўтди. "Одатдан ташқари" дейишимизнинг боиси, бошланиши расмий тарзда, рисоладагидай кечган конференция иштирокчи журналистлар масала моҳиятига етишга урина бошлаганлариданоқ қизғин баҳс-мунозарага айланиб кетди.

Маълум бўлишича, шу йил ноябрь ойида Тошкентда "Янги технологиялар Инсон Манфаатлари учун" шиори остида "INFRA - 99" халқаро илмий-амалий анжуман ўтказилиши мўлжалланмоқда. "INFRA - R" илмий-ишлаб чиқариш Компанияси, "Камолот" жамғармаси, "Физика - Қуёш" илмий-ишлаб чиқариш Бирлашмаси ҳамкорликда ҳамда Республика Фан ва техника қўмитаси, Соғлиқни сақлаш вазирлиги ёрдамида ўтказиладиган мазкур анжуманда ўзбек олимларининг инфрақизил нурлар бўйича ҳозирча катта-кичик анжуманларда жаҳоншумул дея пастроқ овозда тилга олинаётган илмий изланишларининг ўзига хос тақдимот маросими бўлиб ўтади.

Ёш ўзбек олими Рустам Раҳимов керамик инфрақизил нур тарқатувчи ускуна ёрдамида резонанс терапия даволаш усулини ихтиро қилган ва ўтган йили ўз ускуналарини Республика Соғлиқни сақлаш вазирлигидан рўйхатдан ҳам ўтказган эди. Айни пайтда сирли инфрақизил нурлар нафақат касалликни даволашда, балки қишлоқ хўжалигида ва озиқ-овқат саноатида ҳам кенг қўлланилиши мумкин экан.

Агарда бўлғуси халқаро конференцияда расман эътироф этилса, бу усулнинг моҳияти, яъни "ноу-хау"си ҳақида батафсилроқ маълумотни ўшанда берамиз.

Зеро, баъзи мутахассисларнинг мулоҳазаларига қараганда, бу ажабтовур инфрақизил нурлар ҳатто СПИДга ҳам қирон келтириши мумкин.

К. АЛИОХУНОВ

ХАЙРЛИ ТАДБИР

20 июль куни шаҳримизнинг Абдулла Набиев боғи Ўзбекистон Оммавий ахборот воситаларини демократлаштириш ва қўллаб-қувватлаш жамғармаси Собир Раҳимов тумани ҳокимлиги билан ҳамкорликда тадбир ўтказдилар. Тадбирни жамғарма бош директори Аббос Алимбоев ва Собир Раҳимов тумани ҳоким муовини Шавкат Пўлатов очдилар. Тадбирга 1-,2- ва 24-Меҳрибонлик уйлари тарбияланувчилари ҳамда қариялар таклиф этилдилар.

Тадбир сўнгида Меҳрибонлик уйлари тарбияланувчилари ва фахрийлар учун концерт номерлари намойиш этилди.

Наргиза АҲМЕДОВА

МУСТАҚИЛЛИК СИЗГА НИМА БЕРДИ? СИЗ-ЧИ?

Истиқлол анкетаси

Одамни ўйлантириб қўяди бу саволингиз. "Мустақиллик сизга нима берди?" деганингизга жавоб беришим мумкин. Лекин "Сиз мустақилликка нима бердингиз" деганингиз мени бироз хижолатга қўйди. Мен мустақилликка ундай ҳисса қўшдим, бундай ҳисса қўшдим, десам, биринчидан нокамтарлик бўлар, иккинчидан, қилган катта-ю кичик ишларимни сарҳисоб қилмаганман.

Ўзингиз мулоҳаза қилиб кўринг: истиқлол нима бериши мумкин? Албатта, иномарка машина-ю қасрдай ҳовли-жойни назарда тутмайман. Лекин кўнгилга озиқ берадиган туйғуни ҳадя этди истиқлол. Инсонга эрк, кўнгилга озодлик, юракка бу юртга нисбатан меҳр берди. Сиз буни бошқа нарсадан қидириб кўрингчи, аминманки, тополмайсиз.

Шоир эмасману, чиройли сўзлардан завқ оламан. Масалан, Усмон Азимнинг, "Ҳар тонг-ла Ватан деб сачраниб уйғон" каби сўзлари ҳаяжонлантириб юборади мени. Шу ҳаяжоннинг ўзи саволингизга жавоб бўлса керак.

Шоира Ғулом қизи, абитуриент

ЖАМОАТ БИРЛАШМАЛАРИ ТАРАҚҚИЁТ ЙЎЛИДА

Президент Ислом Каримовнинг Олий Мажлис ўн тўртинчи сессиясида сўзлаган "Ўзбекистон XXI асрга интилмоқда" маърузаси асосида

Талқин

Лазиз ТАНГРИЕВ

Мамлакатимиз раҳбарининг Олий Мажлис ўн тўртинчи сессиясида сўзлаган нутқи ижтимоий-сиёсий ҳаётимизда улкан воқеа бўлди. Унда буюк ва ёрқин келажак сари дадил одимлар ташлаётган юртимизда амалга оширилаётган ислоҳотлар теран таҳлил этилиб, галдаги режалар, ижтимоий-сиёсий жараёнларни янада чуқурлаштириш, жамият ҳаётининг барча соҳаларини эркинлаштириш каби муҳим масалалар кўрсатиб ўтилди.

Маърузадан, айниқса, сиёсий партиялар, ҳаракатлар, нодавлат тузилмалари, жамоат ташкилотлари фаолияти ҳақида илгари сурилган илмий-таҳлилий, амалий фикрлар, аниқроғи, кучли жамият қуриш бош концепциясининг асосини белгилаб берган ғоялар алоҳида ўрин эгаллаган. Ушбу дастурий қарашларни Президентимизнинг 1998 йили чоп этилган "Кучли давлатдан кучли жамият сари" номли тўпламининг ўзига хос мантиқий давоми ҳам дейиш мумкин. Уларнинг ҳар бирини мустақил мавзу сифатида жиддий ўрганиш, таҳлил қилиш, шулардан келиб чиққан ҳолда, биз интилаётган фуқаролик жамиятининг устуни ҳисобланган жамоат ташкилотларини ривожлантириш, фаолиятини янада яхшилашнинг илмий-амалий тамойилларини белгилаш сиёсатчилар, мутахассислар ва айниқса, ноҳукумат тузилмаларининг ўзига, уларнинг раҳбарлари ва фаоллари олдига катта вазифаларни қўяди.

Маълумки, давлат ва жамиятни бошқаришнинг янгича тамойиллари шаклланиб боргани сари бу жараёнда иштирок этаётган тузилмалар фаолияти ҳам шунга мос равишда такомиллашиб боради. Жамоат ташкилотлари ривожланишнинг бундай босқичида бутун саъйи-ҳаракатларини олиб борилаётган ислоҳотларга муносиб улуш қўшиш, ижтимоий ҳаётда ўз мавқеи ва ўрнини топишга қаратади. Чунки, улар бошқаларга нисбатан моҳиятан ҳам, табиатан ҳам жамоатчиликка яқин бўлиб, одамлар билан бевосита алоқада, бевосита ҳамкорликда иш олиб боради. Кишиларга, уларнинг қарашлари, интилишларини ифода этиш ва амалга ошириш учун ёрдам беришга қодир энг мақбул ва ишончли тизим ҳисобланади.

Мана шу тизим имкониятларини ошириш ва уни ҳимоя қилиш, ривожланиш учун кенг имкониятлар яратишга маърузада алоҳида эътибор қаратилади: "Давлат қурилиши ва фуқаролик жамиятини шакллантириш жараёнларини эркинлаштириш масаласи ҳам катта аҳамият касб этади. Бу борадаги асосий вазифалар ҳокимият барча тармоқларининг бир-биридан мустақил ҳолда иш юритиш тамойилларини мустаҳкамлаш, ҳокимият ваколатларини нодавлат ва жамоат ташкилотларига, фуқароларни ўз-ўзини бошқариш органларига босқичма-босқич ўтказа бориш, уларнинг ҳақ-ҳуқуқлари ва эркинликларини муҳофаза этишни кучайтиришдан иборат".

Айтиш керакки, жамоат ташкилотлари тизимининг кенгайиши ва улар сонининг сифат даражаси билан биргаликда ортиши демократик фуқаролик жамиятининг энг ёрқин характерли хусусиятларидан бири бўлиб, тараққиётга хизмат қиладиган фикрлар хилма-хиллиги ва эркинлигига кенг йўл очади, ривожланишнинг янги қирраларини, тамойилларини белгилаш имкониятини яратади. Истиқлол шароитида Ўзбекистонда ҳам жамоат бирлашмалари сафи янада кенгайиб, улар жамият ҳаётининг турли соҳалари, йўналишлари бўйича фаолият кўрсатмоқдалар. Ўтган давр мобайнида жамоат ташкилотлари фаолиятини ташкил этиш ва қўллаб-қувватлаш мақсадида бир қанча Фармон ва қарорлар қабул қилинди. Бошқача айтганда, давлатнинг ўзи нодавлат тизимни шакллантириш ва ривожлантиришдан манфаатдор бўлмоқда, унга кенг йўл очиб бериб, ислоҳотларда, фуқароларни тарбиялашда, уларнинг ҳақ-ҳуқуқларини муҳофаза қилишда фаол иштирок этишга даъват этмоқда.

Шу боисдан ҳам "Сиёсий соҳани эркинлаштириш борасида: авваламбор аҳолининг сиёсий фаоллигини кучайтириш, жамиятда манфаатлар ва қарама-қарши кучлар ўртасида мувозанатни таъминлайдиган кучли механизмларни шакллантириш зарур", дейди йўлбошчимиз.

Диёримиз аллақачонлар дунё маданияти, илму фани, жаҳон цивилизацияси риво-

Давоми 2-бетда

"6+2" - АФҒОН МОЖАРОСИ ЕЧИМИ

Ўзбекистон ва унинг Президенти Афғонистонда тинчлик ўрнатилишининг жаҳон миқёсидаги етакчи ташаббускори ва курашчисига айланди. Бу фикрни Тошкентда ўз ишини якунлаган Афғон можаросини ҳал этиш бўйича "6+2" гуруҳи давлатларининг навбатдаги учрашуви ҳам бир бор тасдиқлади.

Анжуман

Ўзбекистон ҳукумати ўз ташқи сиёсатида ўзининг "мустақил сўзини айта бошлаган" илк даврдан буён Афғонистондаги беқарор вазиятга жаҳон жамоатчилигининг эътиборини қаратишга ҳаракат қилаётир. Зеро, Афғонистон Ўзбекистон ва у жойлашган Марказий Осиё минтақаси, қолаверса, дунёнинг бугунги осойишталиги, тараққиёти истиқболларига бевосита хавф солиб турган омилдир. У Марказий Осиёдаги мустақил давлатларнинг замонавий, илғор дунё билан янада яқинлашишга бўлган барча интилишларини "бўғиб келмоқда".

Шунингдек, бугунги дунё осойишталиги ва хавфсизлигига бўлган бир қатор таҳдидлар ҳам айнан шу Афғонистон можаросидан келиб чиқади. Хусусан, охири кўринмаётган хунрезликлар оқибатида бу мамлакатда вужудга келган беқарорлик мазкур давлат ҳудудларидан чиқиб, унга қўшни бўлган ва минтақадан анча узоқда жойлашган давлатларга бориб етмоқда. Бундан ташқари Афғонистон халқаро терроризм, диний фундаментализм ва диний экстремизм, наркотик моддалар ва қурол-яроғ савдоси қизиётган улкан "беқарорлик бозори" сифатида дунё давлатларини қаттиқ хавотирга солмоқда.

Ўзбекистон Президенти И.Каримов БМТ Бош Ассамблеясининг 48- ва 50-сессиялари ва бошқа йирик халқаро анжуманларнинг минбарларидан туриб, халқаро ҳамжамиятни Афғон можаросидан бир неча бор огоҳ этаркан, у аввало Марказий Осиё минтақаси, қолаверса, жаҳон хавфсизлигини таъминлаш учун Афғонистон масаласида дунё давлатларининг биргаликдаги сайъи-ҳаракати зарурлигини уқдириб келаётир. "6+2" гуруҳи ҳам Президент Ислом Каримовнинг бевосита ташаббуси натижаси ўлароқ 1997 йилда ташкил этилди. Бугунги кунга келиб, мазкур гуруҳ БМТ нинг Афғонистон муаммоси бўйича махсус миссияси билан ҳамкорликда Афғон можаросини ҳал қилишда сезиларли ижобий силжишларга эришди, Тошкент учрашуви ҳам ана шу ижобий силжишларнинг самарасидир.

"6+2" гуруҳи дунёнинг бошқа минтақаларида осойишталик ўрнатиш мақсадида ташкил этилган турдош гуруҳлар ва миссияларидан фарқ қилади. Хусусан, бу гуруҳда БМТ Хавфсизлик Кенгашининг доимий аъзоси бўлмиш уч мамлакат — АҚШ, Россия ва Хитойнинг "бошини қовуштириш" халқаро воқеликда жуда кам учрайдиган ҳодисадир. Бунга сабаб, Афғонистон бўйича "6+2" гуруҳига таклиф этилган энг оптимал ва барча томонлар манфаатларига тўла мос бўлган таклиф ва ечимлардир. Шунингдек, мазкур гуруҳ давлатлари, хусусан, АҚШ ва Россия Афғонистоннинг ўзлари учун нақадар катта хавф эканлигини сўнгги пайтларда кундалик воқеалар туфайли англаб етмоқда-

Давоми 3-бетда

Муштарий

ОНАМГА УМР ТИЛАГАНДЕК

Ўт ўчирувчилар ажойиб касб эгалари. Ҳамма қочган жойга ўзини уради. Журналистлар жасоратими, фидойилиги биланми уларга ўхшаб кетади. Жойларга боради, китоб титади, изланадилар. Халқининг бир жумбоғига ечим ахтаради. Ўқувчини қизиқтирган саволларга жавоб беришга ошиқади. Ёмғирли кунларда оёғидан нам, саратонда бошидан офтоб ўтиб ўзига нотаниш манзилларга йўл олади. Ҳамма жойда ҳам ўз қадрини топавермаса-да, ранжимайдилар, инжимайдилар. Ҳақни дейишга, ҳақиқатни ёритишга интиладилар. Бу - жасорат. Кундузги югур-югурлар етмагандек, кечалари қалам қитирлатади ёки машинка чиқиллатади. Журналистларимиз ҳаётини кузатар эканман, ўз касбига фидойиликни кўраман уларда.

Меҳнатлар, машаққатлар маҳсули бўлмиш, биз "материаллар" деб атайдиган мақолалар баъзан кунлаб, ойлаб, стол тортмаларида "тин" олади.

Мен "Ўзбекистон адабиёти ва санъати", "Ҳуррият", "Миллий тикланиш" газеталарини мунтазам кузатиб бораман, ўқийман. Улардан тенгсиз завқ, куч оламан, янгилик топаман. Уларни баъзан "Рўзномалар" дўконидан тополмасам, таҳририятга йўл оламан. Бугун шундай бўлди:

- Мен газетанинг янги сонини олмадим. Нима, "Миллий тикланиш" чиқмадими? - Хавотир билан сўрайман.

- Озроқ қарзимиз бор. Ўшани тўлаб, саранжом қилиб, сўнг яна чиқа бошлаймиз - дейди газета бош муҳаррири Иброҳим Ғафуров. - Келгуси ҳафтадан изга тушиб қолади.

Кўнгил уйимга умид чироғи ёқилгандай бўлди. Илоё, шундай бўлсин, дея изимга бурилдим.

Ҳар бир китобхоннинг ўз севимли асари бўлгандек, менинг ҳам ўз яхши кўрган нашрларим бор. "Миллий тикланиш" шулар жумласидан. Газетага маъно, кўрк бериб турган "Хотира ва қадр", "Нодир воқеалар", "Афкор дурдоналари", "Сиёсий сабоқлар", "Тарих сир-асрорлари", "Ҳунармандим-дилбандим" каби рукнлар остида бериб борилаётган мақолаларни севиб ўқийман. Улардан қувват, руҳимга кўтаринкилик оламан, ўсаман.

Газета фаол муаллифларининг ва айниқса, тарихий асарларнинг мағзини чақиб мазза қиламан. Сўз денгизидан дурлар тераман. "Айниганлар" /И.Ғафуров/, "Пушкин ва Чўлпон" /Зуҳриддин Исомиддинов/, "Ватан туйғуси" /Зиёвуддин Қўзиев/ сингари мақолалар борки, тезда ўз ўқувчисини топди. Гап энди улар мазмунини чақишда қолган холос.

Тўғриси, "Миллий тикланиш" менинг ҳаётим мазмунининг катта бир қисмига айланиб қолган. Уни қўлимга олмасам, ўқимасам худди азиз нарсамни йўқотиб қўйгандек бўламан. Ош еб, кўк чой ичмаган кишидек бўлиб тураверaман.

Бугун барча таҳририятларда вазият оғир. Қоғозлар нархи кескин кўтарилиб кетди. Аммо муштарийларга ҳам осон, деб бўлмайди. Менга ўхшаш ашаддий мухлислар икки-уч бекат пиёда юрса ҳам, битта музқаймоқ сотиб олмаса ҳам, инжимайдилар. Кўнгли тўқ, чунки қўлтиғига газета қистириб олган-да. Мени бугун яхши кўрган қўғирчоғини йўқотиб қўйган болага менгзашингиз ҳам мумкин. Уни ахтараяпман. Топармиканман, деган илинждаман. Балки мен каби мухлислар сони кўпдир. Улар аҳволи нима кечмоқда?

Бир ҳолат кўз олдимдан ҳеч кетмайди. "Рўзномалар" дўконидан бир басавлат киши 25 сўмга "Миллий тикланиш" сотиб олди. У киши газета эмас, энг фидойи, энг жасоратли,энг чидамли журналистлар меҳнатини, кўзлари нурини сотиб олган эди-да.

Ҳозир ўтиш даврининг нафаси ҳар қадамда сезилмоқда. Бозор иқтисодиётига қараб бунча бағринг тош, меҳринг қаттиқ бўлмаса, дегим келади. Ўтиш даври ўз номи билан ўтиш давридир. Ишонаман, бу қийинчиликлар бари ўткинчи. Ҳали бир ёрқин, истиқболли, ёруғ кунлар келади. Тер босган, неча йиллик шўр босган пешонамизни мустақиллик шамоллари силаб ўтади. Ҳар сафар дастурхон устида дуо қиларканман, ўз яқинларимга, ўз онамга умр тилагандек, "Миллий тикланиш" умрининг дароз бўлишини худодан тилаб қоламан. Ё Аллоҳ, деб кафтларини дуога очган бандаларимни ноумид қилмайман, деган Қодир Эгам. Истиқлол фарзанди бўлмиш эзгу ниятлар билан тикланган тўрт ярим ёшли "Миллий тикланиш" нинг меҳрибон, ғамхўр ўқувчилари кўп. Суянчиғи, тирговчиси бисёр. Акалар меҳри шундай кунларда тез билинади.

Барча нашрлар қатори менинг севимли газетам дўкон расталарида яна дийдор кўрсатади. Минглаб муштарийларига маърифат, миллий қадриятлар нурини сочиб туришига жуда-жуда ишонгим келади.

Дилором ИСМОИЛОВА

ЙЎҒ—Э!

Амалдорга амалий ёрдам, камбағалга — насиҳат

Боши 1-бетда

жига улкан ҳисса қўшган ўлка сифатида тан олинган. Ўзбекистон демократик тамойиллар шакллари ва усулларининг миллий заминга хос кўринишлари қадимдан мавжуд бўлган мамлакат ҳам ҳисобланади, десак хато бўлмайди. Чунки, маданият ва маърифат гуллаб-яшнаган жойда, табиийки, сиёсий ҳаёт, давлат ва жамият қурилиши соҳаси ҳам худди шундай юксак мақомда, мутараққий даражада бўлади. Демократик бошқарувнинг бундай жиҳатлари маҳалла, оқсоқоллар кенгаши ва бошқа шу каби кўринишларда ўз аксини топган эди.

Ўрта асрлардаги шарқнинг кўплаб буюк алломалари ҳам фуқаролари тинч-тотув, фаровон яшайдиган одил ва маърифатли жамият ҳақида ўзларининг фалсафий-назарий қарашларини билдирганлар. Бироқ, бундай илғор фикрлар барча салтанат соҳиблари, беку боёнларнинг тузугига, тутган йўлига, шахсий манфаатларига ҳар доим ҳам унчалик мос келавермаган. Зулм ва жаҳолат, тўхтовсиз тожу тахт талашишлари фозил жамият тўғрисидаги эзгу орзу-интилишларни саробга айлантирар эди.

Ана шундай жоҳилият ва зуғум қилиш сиёсатига асосланган "қизил империя" салтанати қулагандан сўнг ҳурриятга эришган республикалар олдида энди қандай йўл танлаш лозим, қандай жамият қуриш керак, деган муаммо кўндаланг бўлиб турарди. Бундай мураккаб, кескин бурилиш босқичида тарбиялаб етказиш. Нафақат марказда, балки вилоят, туман, шаҳар миқёсларида ҳам сиёсий савияси юқори, ижтимоий фаол, фидойи, ҳақиқий ватанпарвар кадрларни тарбиялаш.

Учинчидан, жамоатчилик, партия аъзолари билан бевосита ишлайдиган қуйи бўғинлар - бошланғичлар фаолиятини янада такомиллаштириш. Уларни номига, ташкилий тузилмани беҳудага кенгайтириш учун тузишдан воз кечиш лозим.

Тўртинчидан, тарғибот-ташвиқот ишларини кенг йўлга қўйиш. Бу борада шуни унутмаслик керакки, қуруқ сафсатабозлик, одамлар эҳтиросига таъсир қилиш билан ҳеч нарсага эришиб бўлмайди. Зотан, мустақиллик тарбиясини олган бугунги фуқаро саккиз йил олдинги шўро фуқаросидан тамомила фарқ қилади. Истиқлол бошларида худди шундай йўл билан осон обрў топишга, шоирлик эҳтироси билан одамлар эҳтиросини жунбушга келтиришга ҳаракат қилган, бўлмағур бақир-чақирлари меъдага тегадиган, кишининг раъйини қайтарадиган даражага етган «Эрк» партиясининг аввало одамлар назаридан қолиб, сўнгра бутунлай сиёсат майдонидан тушиб кетганлигини эслашнинг ўзи кифоя.

Тан олиб айтиш керак, жамоат бирлашмаларининг фаолиятини янада ривожлантириш бу тузилмалар раҳбарларининг билим-савияси, фидойилиги, ватанпарварлигига ҳам бевосита боғлиқдир.

Афсуски, айрим жамоат ташкилотлари раҳбарларининг давлат яратиб бераёт- жамоат бирлашмаси бўлган, аъзолик ва ихтиёрийликка асосланган бир партия давлат ҳокимиятининг тизгинини, унинг барча функцияларини «чиройли шиорлар» билан ўзининг қонли қўлига олган эди.

Умуман, ўша вақтларда фуқароларни «кўнгиллилик» асосида уюштирган жамоатчилик тузилмаларидан фуқароларни ўқитиш, таҳдид остида ушлаб туриш воситаси, собиқ тузумнинг ўзига хос жазо машинаси сифатида фойдаланилган. Бирор кишини жазолаш, тартибга чақириш керак бўлса, конституция, қонун, кодекс талаблари, корхона маъмурияти, жамоаси бир четда қолиб, у аъзо бўлган ташкилот «ҳушёрлик» кўрсатиб, «ташаббус»ни илиб кетарди. Энг қизиғи, уларнинг «мафкуравий бузуқ», «сиёсий калтабин» каби айбловлар остида чиқарган қарорлари, «виговор», «строгий виговор», партия, комсомол сафидан ўчириш тарзидаги беъмани жазо усуллари суд ҳукмидан ҳам кучли бўлиб, қанчадан-қанча пок, ҳалол, виждонли кишилар бошига не-не кулфатлар ёғдирган, соғлиғидан айирган, маънавий-руҳий майиб қилган. Бундай «ҳозиржавоблик» совет жамоат бирлашмаларининг барчасининг қон-қонига сингиб кетган эди.

Ачинарли жойи шундаки, жамоат бирлашмасига ихтиёрий равишда ўз қўли билан ариза ёзиб кирган киши бир вақтнинг ўзида ихтиёрсиз равишда конституция ва қонун ҳимоясида бўлган фуқаролик ҳуқуқ ва эркинликларини, ўз тақдирини ҳам ўша ташкилот ҳукмига топшириб қўярди.

Бу инсон шахсини таҳқирлаш, унинг қадр-қимма- тишга ҳаққимиз йўқлигини кўрсатди.

Айниқса, таълим-тарбия масалаларига масъул бўлган, одамлар ичига кириб бориши, улар билан доимий ишлаши, миллий, ахлоқий, демократик қадриятларни тарғиб-ташвиқ қилиши керак бўлган тузилмалар фаолиятидаги камчиликлар ҳам яққол кўзга ташланиб қолди.

"16 февралдаги фожиали воқеаларнинг иштирокчилари асосан ёшлар экани бизни айниқса ташвишлантиради, - дейди Йўлбошчимиз. Бизнинг беғам, лоқайдлигимиз, ишимиздаги камчиликлар оқибатида улар жиноий гуруҳлар, экстремистлар таъсирига, диний мутаассиблар таъсирига тушиб қолган.

Бу аввало сиёсий-ижтимоий соҳадаги муайян нуқсонлар, энг муҳими, ёшлар ташкилотлари ва маҳалла кенгашлари ишидаги камчиликларни кўрсатади. Мен бу масалада давлат ҳокимияти ва жамоат ташкилотлари барча бўғинлари раҳбарларининг айби борлигини таъкидлашга мажбурман".

Рўй берган бу аянчли хунрезликларга ҳали турмуш неъматларини татиб улгурмаган, ҳаётий тажрибаси, ҳатто саводи бўлмаган ёшларнинг аралашиб қолгани бевосита ёш авлод тарбияси билан шуғулланувчи тузилмалар олдига бу аччиқ ва ўринли танқиддан тўғри хулоса чиқариб, ўз ишларини тубдан қайта кўриб чиқиш вазифасини қўйди. Энг аввало, "Камолот", "Улуғбек", Болалар жамғармалари тегишли жамоат ва давлат ташкилотлари билан биргаликда ёшларнинг турли қатламлари-

ЖАМОАТ БИРЛАШМАЛАРИ ТАРАҚҚИЁТ ЙЎЛИДА

Президент Ислом Каримовнинг Олий Мажлис ўн тўртинчи сессиясида сўзлаган "Ўзбекистон XXI асрга интилмокда" маърузаси асосида

миллий мустақиллигимиз ташаббускори бўлган Президент Ислом Каримов ислоҳотларнинг дастлабки кунлариданоқ бозор иқтисодига асосланган, эркин, демократик, адолатли, маънавияти юксак фуқаролик жамияти қуриш пировард мақсадимиз эканлигини дадил равишда аниқ-равшан баён қилдилар. Бундай йўл халқимизнинг эзгу орзу-интилишлари ва тарихий ҳақиқатнинг рўёбга чиқуви, тантанаси бўлди. Ўтган саккиз йиллик вақт давомида ислоҳотларнинг асосий моҳиятидан бири бўлган ушбу бош ғоянинг нақадар ҳаётий, нақадар амалий эканлиги ўзининг яққол исботини топди. Жаҳонга юз тутган Ўзбекистон ўзининг тараққиёт модели билан дунё ҳамжамиятининг муносиб эътирофига сазовор бўлди.

Маълумки, кучли жамият авваламбор ислоҳотларга қанот бўлгулик кучли жамоатчилик ташкилотлари, партиялар ва ҳаракатларнинг фаоллигини тақозо этади. Негаки, бугун қарор топаётган демократик мезонлар нуқтаи назарига кўра, уларга энг катта ва масъулиятли вазифалар юкланади. Шуни назарда тутган Юртбошимиз "Жамиятни демократиялаш жараёни сиёсий институтлар - партиялар, нодавлат ва жамоат ташкилотларини мустаҳкамлаш ва ривожлантириш билан бевосита боғлиқ" лигини таъкидлаб шундай дейди:

"Бу гап аввало партиялар масаласига тааллуқли. Сиёсий партиялар ва ҳаракатлар мамлакатимизнинг сиёсий, иқтисодий, маънавий ҳаётидан муносиб ўрин ололмаётгани ҳақида кўп гапирилмоқда. Айтиш керакки, бу танқид ўринлидир.

Сиёсий партиялар, жамоат ташкилотлари ҳокимият тизимларидан, аввало ҳокимиятнинг сайлаб олинаётган органларидан ўрин олиш учун курашар эканлар, аниқ мақсадлари, ҳаракат дастурлари бўлиши керак. Токи бу дастурларнинг амалга оширилиши мамлакатдаги ижобий ўзгаришларга баракали таъсир этсин.

Бунинг учун аввало партия етакчилари ҳам, уларнинг тарафдорлари ҳам нима учун ва нимага қарши курашаётганларини аниқ-равшан тасаввур этишлари зарур".

Дарҳақиқат, сиёсий партияларнинг ижодкорлик, ислоҳотчилик фаолияти оқсаётганлиги, реал воқеликка айланмаётганлиги уларнинг халқ ва жамият ичига чуқурроқ кириб боришига, ўз мавқеи ва ўрнини мустаҳкамлашга тўсқинлик қилмоқда. Жамоатчилик эътибори ва хайрихоҳлигини қозонишга халақит бермоқда. Бу камчиликларни бартараф этиш учун нималарга эътибор қаратмоқ керак?

Биринчидан, Президентимиз таъкидлаганидек, аввало мақсад ва дастурларни янада ойдинлаштириб олиш зарур. Ушбу дастурларни мамлакатда ўтказилаётган ислоҳотларга ҳамоҳанг равишда амалга оширишнинг энг мақбул ва самарали воситаларини, усулларини ишлаб чиқишга диққатни қаратиш.

Иккинчидан, том маънодаги сиёсий етакчиларни

ган имкониятларни тўғри тушунмай, ўзларини бирор вазир ёки мансабдор шахсдек тутиш ҳоллари ҳам учраб туради. Чет элда, мисол учун, жамоат ташкилоти раҳбари мансабдор шахс ҳисобланмайди. Уларни кечаю-кундуз ишлайдиган, ўз ишининг фидойилари (волонтёрлари) дейишади. Шу боис, жамоат ташкилотларида ишлаш, бу, аввало, давлат берган катта лавозим ёки имтиёз эмас, балки, одамлар учун, жамият учун ҳаракат қилиш, янгилик яратиш, ташаббус кўрсатиш деганидир. Чунки, биринчидан, ҳукумат ташкилотлари ўз фаолиятини буйруқ ва топшириқ асосида олиб боради, молиявий масалада эса давлат бюджетига таянади. Жамоат ташкилотида эса буйруқбозлик кетмайди, негаки, бу ерда кўпроқ одамларни бошқара олиш, ўз ортидан эргаштира билиш, бир сўз билан айтганда, том маънодаги лидерлик катта роль ўйнайди. Бу соҳада фаолиятни юритиш учун маблағни тадбиркорлик ва ишбилармонлик билан топишга тўғри келади. Баъзан, давлат бизга пул бермаяпти, деган гапларни ҳам эшитиб қоласан. Хўш, агар жамоат ташкилотларига давлат ҳар йили маблағ бериб турадиган бўлса, унда жамоат ташкилотининг нима кераги бор? Давлат шундоқ ҳам ўзи бу маблағларни конкрет мақсад ва лойиҳаларга тўғридан-тўғри йўналтираверади-қўяди. Ортиқча бир бўғинга ҳожат ҳам қолмайди. Бу масалада шуни аниқ билиш керакки, жамоат ташкилотларини қўллаб-қувватлашга ажратилаётган давлат маблағлари бу фаолиятни бошлаш учун ёрдам, яъни дастлабки капитал ҳисобланади. Асосий вазифа ташаббускорлик ва тадбиркорлик билан уни кўпайтириб, ўз низомида белгиланган мақсадларни амалга ошириш учун сарфлашдан иборатдир.

Партиялар, жамоат тузилмаларининг мустақиллик шароитида, эркин ва адолатли жамият қуриш йўлидаги сайъи-ҳаракатлари мазмунини янада тўлароқ англаш, янада ойдинлаштириб олиш учун яккамафкура ҳукм сурган замондаги шундай ташкилотлар фаолиятига бир назар солиш, сиёсий таҳлил қилиш эҳтиёжи туғилади.

Маълумки тоталитаризм даврида жамоат бирлашмаларининг роли масаласига бир хил қолипдаги қарашлар мавжуд эди. Ҳаддан ташқари марказлашган ва чексиз қаттиқ назорат ўрнатилган ҳокимият таъсирида шундай бўлиши табиий ҳол, албатта. Устига устак турли жамоат ташкилотлари, қўмиталар, касаба уюшмалари, номи бору амалда фаолияти йўқ жамғармалар коммунистик партиянинг кўрсатмасидан бир қадам ҳам четга чиқолмаган. Уларнинг барчасига, юмшоқроқ қилиб айтганда, собиқ тузумнинг тегирмонига сув қуйиш, халқни ёлғон ғояларга ишонтириш, замини пуч «коммунистик руҳда» тарбиялаш вазифаси юклатилганди.

Энг қизиғи, моҳият-эътиборига кўра бор-йўғи

тини менсимаслик, зўравонлик асосига қурилган жамиятнинг манфур қиёфаси, аянчли кўринишларидан бири эди.

Мустақиллик шарофати билан халқимиз табиатига ёт бундай ноинсоний жамият устунлари синдириб ташланиб, йўқлик қаърига улоқтириб юборилди. Бугун, демократик тамойилларга амал қилган ҳолда, барча давлат ва нодавлат тузилмалари тегишли қонунлар доирасида ўз функцияларини бемалол бажаришлари учун барча имкониятлар, шарт-шароитлар яратилди. Афсуски, айрим ноҳукумат ташкилотлари кундалик юмушлар, ҳисоботбоп, тарғиботбоп тадбирлар билан чалғиб қолиб, ўз фаолиятларининг туб моҳиятини унутиб қўймоқдалар.

Мисол учун телевидениеда берилган кўрсатувларнинг бирида давра суҳбати қатнашчиси жамоат ташкилоти бирор муаммо пайдо бўлган пайтда тузилиб, муаммо ҳал қилингач тарқатиб юборилиши керак, деган фикрни билдирди. Авваламбор, жамоат ташкилоти, бу - ўт ўчирувчилар жамоаси эмас. Устига-устак, у фақат бирор муаммони ҳал қилиш учун тузилмайди. Балки ўз фаолиятини кенг ташкил этиш орқали мунтазам равишда фуқаролар фаоллигини ошириш, уларнинг жамиятда рўй бераётган ислоҳотлардаги иштирокини таъминлаш, ҳуқуқий-маърифий тарбия ва тарғибот ишларини олиб боришга йўналтириши зарур.

Йўлбошчимиз ўз нутқида айнан шу масалага алоҳида эътибор қаратиб ўтдилар:

"Бугун сессияда "Нодавлат нотижорат ташкилотлари тўғрисида"ги қонун муҳокама этилади ва биз уни яна бир бор танқидий кўз билан баҳолашимиз зарур. Муҳими шундаки, қонун асосида ташкил этилаётган нодавлат ва жамоат ташкилотлари фақат хайрия ва мурувват муассасаларига айланиб қолмасин. Тўғри, бу хайрли ишлар ҳам жамоат ташкилотлари фаолиятининг бир жиҳати, лекин асосий томони эмас. Уларнинг бош вазифаси - энг аввало, демократик қадриятларни, кишиларнинг қонуний ҳақ-ҳуқуқлари ва эркинликларини ҳимоя қилишдан иборатдир.

Нодавлат ва жамоат ташкилотларини ривожлантиришдан мақсад - жамият аъзоларининг манфаатлари мувозанатини таъминлаш ва ҳимоя қилиш. Сиёсий ва ижтимоий соҳада эса давлат тизимларига муқобил куч сифатида улар адолат тарозисини ҳаётда ҳукмрон қилишга ҳисса қўшишлари лозим".

Тошкент шаҳрида 16 февраль куни рўй берган портлашлар барчамизни ташвишга солди, чуқур ўйга толдирди. Бу мудҳиш ҳодиса ҳар биримизни янада ҳушёрроқ ва огоҳ бўлишга, ўз ишимизга, хизмат вазифамизга ўта масъулият билан ёндошишга ўргатди, **мана шу Ватан, мустақилликни асрашга мен ҳам бевосита масъулман** деган дахлдорлик туйғусини, бир дақиқа бўлсин, уну-

нинг манфаат ва қизиқишларини ўрганиш, улар ўртасида доимий равишда сўровлар ва социологик тадқиқотлар ўтказиш каби ишларни йўлга қўйишлари зарур.

Бу тадбир орқали ёшлар билан қаерда қандай иш олиб бориш, айниқса, қишлоқ жойларида уларни иш билан таъминлаш, жамоатчилик ишларига фаол жалб қилиш, улар ўртасида маърифий тарбия тадбирларини ўтказиш ва бошқа шу каби масалаларда янгидан-янги имкониятлар пайдо бўлар эди.

"Маҳаллий ҳокимият органлари ва фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш органлари бажарадиган вазифалар доирасини кенгайтириш, уларга давлат ваколатларининг бир қисмини босқичма-босқич топшириш лозим. Бунда энг муҳими, аҳолининг касб ва ижтимоий таркиби манфаатларини янада тўлароқ ифодалаш ва ҳимоя қилишда нодавлат, жамоат тузилмаларининг ҳуқуқ ва мавқеларини ошириш даркор. **"Кучли давлатдан - кучли фуқаролик жамияти сари"** деган сиёсий қурилиш дастурининг моҳияти ана шунда яққол намоён бўлади. Айнан шундай ёндашув фуқароларнинг ўзларига ўз ҳаёти ва бутун жамият ҳаётини бошқаришда ва ташкил этишда кенг иштирок этиш учун имконият яратади. Бу эса фуқаролик жамияти тамойилларига тўла мос келади".

Бугун давлат раҳбари ўзининг ҳар бир чиқишида, асарларида кучли фуқаролик жамияти қуришдек эзгу ишда жамоат ташкилотлари, партиялар, ҳаракатлар, фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш органларининг ўрнини алоҳида таъкидлаб, уларнинг бу борадаги фаолиятига катта умид билдирмоқда. Шундай юксак ишончга сазовор бўлиш, қўйилаётган вазифаларни шараф билан адо этишга интилиш истаги бу тузилмаларнинг асосий мақсади, маслаги, сайъи-ҳаракатларининг ўқ томирига айланиши керак.

Ана шунда Президентимиз такрор ва такрор айтаётганидек, адолат, ошкоралик, фуқаролик ва демократия тамойиллари устун бўлган ва унга ҳамма бирдай амал қиладиган кучли жамият барпо этилади.

Ана шунда одамлар ўз муаммоларини, умуммиллий масалаларни биргаликда, жипслашиб, "давлат бор", "давлат ёрдам берсин" деб ўтирмасдан ҳал қилишни ўрганишади.

Ана шунда ҳар бир фуқаро ўзи ишлаб чиқишда, муҳокама қилиш ва қабул қилишда иштирок этаётган қонунларга аввало ўзи қатъий амал қилиши зарурлигини ўта муҳим деб ҳисоблайди.

Ана шунда одамлар мамлакатда юз бераётган ислоҳотларга янада онгли муносабатда бўлган ҳолда, ўтказилаётган сиёсатни эришилган ютуқлар мисолида янада теранроқ англаб, бу жараёнларда янада фидойилик кўрсатиб иштирок этишни, ўзининг муносиб ҳиссасини қўшишни оддий фуқаролик бурчи деб билади.

Журналист текшируви

ФЕРМЕРНИ ҚОНУН ҲИМОЯ ҚИЛАДИ

ёхуд қамашилик Ўроқбойга қилинаётган қонунсизлик ҳақида

Ҳамма ғавғо фермер Ўроқ Боймирзаевнинг 400 минг сўм харажат қилиб ўз тасарруфидаги ерга бир чақиримлик ариқ қазиб, сув йўлини яқинлаштирганидан бошланди. Шундан сўнг Азлартепа қишлоғидан бир гуруҳ ёшу кекса туман прокуроридан бошлаб, вилоят, республика даражасидаги идораларга шикоят жўната бошладилар. Туман ҳокимига ариза қилиб, фермер фаолиятини тўхтатишни, унга тегишли ерни аҳолига тарқатишни қаттиқ талаб қилдилар. Шикоятларнинг бир учи "Ҳуррият"га ҳам етиб келди. Бундан саросимага тушган "Бунёд"нинг раҳбари Ў.Боймирзаев ҳам қараб ўтиргани йўқ. Ўз ҳақ-ҳуқуқини ҳимоя қилишга киришди. Қизиғи шундаки, у ҳам айнан "Ҳуррият"дан нажот сўрашни маъқул кўрган.

"... Шикоят ёзишдан мақсадимиз, "Бунёд" фермер хўжалигининг қонунга зид фаолияти туфайли давлатимиз ва халқимизга келтираётган зарари ҳамда уни қўллаб-қувватлаётган ҳомийларини фош этиш, фермер хўжалиги қишлоқдан кўчирилиб, ер бизга берилмас экан, тинчимаймиз..." /Фуқаролар шикоятидан/.

"... Фаолиятимиз 1994 йилдан бошланган бўлса, нега айнан 1998 йилга келиб фермер хўжалигини кўчиришни талаб қилиб қолишди? Текширувчилардан бирортаси бу саволга жавоб топишни ўйламайди. Гап шундаки, хўжалигимга тегишли 27 га ер майдонига сув Азлартепа қишлоғи орқали ўтар эди. Биз сув боғлаймиз, ҳузурини қишлоқ кўради. Мустақил фермер бўлганимиз учун сув йўлини ўз маблағимиз билан ўзгартирдик. Оқибатда қишлоқ аҳолисининг бир қисми ўз ариғи учун сув ҳайдаб келишга / тўғрироғи, тер тўкишга/ тўғри келяпти. Иккинчидан, биз ўтказган канал туфайли айнан шикоятга қўл қўйганлар чорва молларини қўшни "Тўқбой" колхўзи ерига ҳайдаб, экинларни пайҳон қилиш "насибаси"дан узилдилар..." /Ў.Боймирзаев шикоятидан/.

Гап Қамаши туманида энг яхши фаолият кўрсатаётган фермер хўжаликларидан бирини бутунлай кўчириш /ёки умуман тугатиш/ ва унинг ерларини аҳолига бериш /ижара учун/ орқали шикоятчи фуқароларнинг аризаларини қондириш ҳақида кетяпти. Бу хусусда туман ҳокимлиги махсус фармойиш орқали ўз хулосасини берган. Бу билан гўё фуқаролар шикояти қондириляпти. Аммо масалага қонун кўзида қаралса-чи? Шубҳасиз, биз қонун тарафида бўлганимиз боис ушбу муаммога амалдаги қонунлар, жумладан "Фермер хўжаликлари тўғрисида"ги қонун асосида ўз муносабатимизни билдиришга ҳаракат қиламиз.

Азлартепалик фуқаролар асосан "Бунёд" фермер хўжалиги қишлоқда жойлашгани туфайли анчагина ерга эгалик қилиб, ноқонуний фойдаланаётгани, қишлоқ экологиясини бузаётгани, солиқлар вақтида тўланмаётганлигини рўкач қилишади. Ана шу даъволарни ҳисобга олган туман прокурори 1998 йил 26 июндаги 7/459-рақамли протести орқали туман ҳокимидан "Бунёд" фермер хўжалигини ташкил этишда бошланғич ҳужжатлар тўлиқ расмийлаштирилмагани боис 1994 йил 4 февралдаги Х-125/2-рақамли қарорни бекор қилиб, фермер хўжалиги ҳужжатлари тўлиқ расмийлаштирилгач, қайта рўйхатдан ўтказишни сўраган. Туман ҳокими ўзининг 1998 йил 13 июндаги Х-177/7-сонли қарори асосида фермер хўжалигини қайта ташкил этиш ва рўйхатдан ўтказишни ҳоким ўринбосари А.Ҳақбердиев зиммасига юклаган. Мен мазкур қарор матнида хўжаликни бошқа ҳудудга кўчириш тўғрисидаги иловани учратмадим. Ушбу қарор асосида туман ҳокимлиги ҳузуридаги махсус комиссия аъзолари, кейинчалик "Қоратепа" жамоа хўжалиги вакиллар йиғилиши, туман табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси, туман СЭС бош ҳакими ва бошқа тегишли идоралар "Бунёд"нинг ҳужжатлари қайта расмийлаштирилганини ҳисобга олиб, уни ўзи фаолият кўрсатиб турган Азлартепа қишлоғи ҳудудидаги участкада қайта ташкил этиш хусусидаги хулосаларини берадилар. Аммо туман ҳокими на ўзининг 13 июлдаги қарори, на комиссия ва идоралар хулосасини инобатга олмай 1999 йил 23 февралдаги Х-98/2-сонли қарорини қабул қилади ва фермер хўжалигини бошқа ерга кўчириш ҳақида кўрсатма беради. Ана шу қарорга кўра келгуси йилда "Бунёд" фермер хўжалиги 18-20 километр узоқликдаги масофага кўчирилиши мўлжалланган.

Қамаши тумани ҳокимлигидаги мутасаддилар "Фермер хўжаликлари тўғрисида"ги қонуннинг 6-боб, 31-, 32-, 33-моддаларидаги фермер хўжаликларини қайта ташкил этиш, тугатиш тўғрисида тартиблар ҳамда республика Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 22 апрелдаги 168-сонли қарорининг 10-бандидаги **"... туман ҳокимликлари деҳқон-фермер хўжаликларига уларнинг ишлаб чиқариш ва хўжалик фаолиятларига ҳар томонлама кўмаклашсинлар. Маҳаллий аралашувга йўл қўйилмасин..."**, деб алоҳида таъкидланганлигини эътиборга олганларида, балки вазият бу қадар чигаллашиб кетмасмиди...

Азлартепадаги шикоятлар юзасидан Қамаши туманига бир неча марта сафар қилишимга тўғри келди. Сабабки, ҳар галги сафар чоғида ушбу можаро юзасидан "Бунёд"ни қайсидир назорат-текширув идораси тафтиш қилаётган бўларди. Мен ҳам ўз навбатида адолат юзасидан ана шу текшир-текширларнинг сўнгги натижаси ва тафтишлар хулосасига суяниш мақсадида узоқ кутишимга тўғри келди.

Энди фермер хўжалиги фаолиятига бевосита боғлиқ бўлган шикоятчилар эътирозлари ва тафтишлар натижасидаги умумий аҳвол билан танишайлик.

Юқорида "Бунёд" тумандаги энг бақувват фермер хўжаликларидан бири эканлигини эслатиб ўтгандим. Аммо бу даражага ўз-ўзидан осонликча эришилгани йўқ.

Боймирзаевлар оиласи фермер хўжалигини 1994 йилда 17 бош қорамол, 1 бош йилқи, 2 бош майда мол билан ташкил этишган. Тасарруфларида 9 гектар ер бўлган. Бугунга келиб қорамоллар 61 бош, майда моллар 30 бошга, ер майдони эса 27 гектарга етказилди. Хўжалик ташкил этилгандан буён режалаштирилган барча шартнома кўрсаткичларини ошиғи билан бажарган. Жумладан: 1998 хўжалик йили 218 минг сўм соф фойда билан якунланган. Ваҳоланки, тумандаги аксарият фермерлар бир-икки йилда ўзларини ўнглай олмай, фаолиятларини тўхтатишга тўғри келган. Ўроқ Боймирзаев эса 2000 йилгача қорамолларини юз бошга етказиш тараддудида.

Аммо: "... додимни кимга айтишни билмайман, - дейди Ў.Боймирзаев, - текшир-текширлардан чарчадим. Ахир шунча молни нес-нобуд қилиб ишни тўхтатсам, ким "балли" дейди. Ёки бўлмасам, ўз жойимдан 20 чақирим узоққа шунча мулкни кўчириш учун қанча маблағ керак?! Ахир хўжаликка тегишли барча чорва, асосий воситаларни сотиб ҳам бу ишни амалга ошириб бўлмаслиги аён-ку. Наҳотки, Қамашида фермерлар шу даражада бекадр бўлишса. Ёки фермерларни қўллаб-қувватлаш тўғрисидаги қонунлар қамашиликларга тегишли эмасми?"

- Бошланғич ҳужжатларингизда камчиликлар бор эканки, ҳокимлик ана шу нуқсонларни важ қилаётибди, - дейман фермернинг эътирозларини тинглаб.

- Бундай чалкашликлар фақат "Бунёд"га тегишли эмас, - дейди туман деҳқон-фермерлар уюшмаси вакиллиги директори Х.Маманов вазиятга аниқлик киритиб. - Ҳар қандай янгиликни бирданига ҳаётга татбиқ қилиб бўлмайди. Туманда дастлабки фермер хўжаликларини ташкил этишда, айниқса, бошланғич ҳужжатларни тайёрлашда тушунмовчиликлар бўлган. Эндиликда ана шу камчиликлар аста-секин бартараф этилаётган бўлса-да, ҳамон бундай ҳолатларга барҳам бериб улгурмаганмиз. Аммо бу нарса фермерни кўчириш ёки тугатишга асос бўлолмайди. Айниқса, фаолияти ривожланиш сари кетаётган "Бунёд" каби хўжаликларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш керак. Ахир қишлоқ хўжалигининг эртанги тараққиёти уларнинг қўлида-ку!"

Мен "Бунёд"га нисбатан ана шундай фикрни вилоят деҳқон-фермерлар уюшмаси бош мутахассиси Қилич ака Хўжаёровдан ҳам эшитдим. У кишининг фикрича, вилоят вакиллигида ҳам "Бунёд"нинг тақдири ҳақида қайғуришаётган ва у вилоятдаги намунали фермер хўжаликлардан бири экан.

Дарҳақиқат, юқоридаги эътирофлардан кейин туман фермер хўжаликларининг бошланғич ҳужжатлари билан қизиқдим. Афсуски, ўша йиллари аксарият фермерларнинг ташкилий ҳужжатлари етарли расмийлаштирилмай, уларнинг фаолиятига рухсат берилган экан.

Шу ўринда бир нарсани, фермерларга тегишли бошланғич ҳужжатларни расмийлаштиришдаги нуқсонларнинг сабабчиларидан бири, аввало, ҳокимликнинг ўзи эканлигини ҳам таъкидлаш жоиз. Мана бир мисол: 1994 йилда туман ҳокимининг Х-360/5-сонли қарори асосида "Қоратепа" жамоа хўжалиги ҳудудида ташкил этилган 11 та фермер хўжалиги учун 184 гектар ер ажратилган. Аммо бу майдонлар фермерларга қанчадан тақсимланиши кўрсатилмаган. Оқибатда "Қоратепа" жамоа хўжалиги вакиллари йиғилиши қарорни асос қилиб, уч марта 9 гектардан жами 27 гектар майдонни ўз балансида сақлаган ҳолда фойдаланиш учун "Бунёд"га ижарага берган.

Бу ўринда хўжалик ерини ўз балансига ҳужжатлаштирмай фойдаланганлиги хусусида "Бунёд"га қўйилаётган даъволарга Ў.Боймирзаев ҳам эътироз билдирмоқда. Гап шундаки, ерни ҳужжатлаштириш учун фермер ўз ҳисобидан ана шу ишни бажариши керак бўлган туман ер тузиш ва ердан фойдаланиш давлат назорати бўлимига 9000 сўм ўтказганига икки йилдан ошиб қолганига қарамай, мазкур идора ишни ўз вақтида амалга оширмаган. Албатта, бундай ҳолда "Бунёд"ни айблаш инсофдан эмас.

Азлартепалик шикоятчилар билан суҳбатлашиш асносида улар нимагадир фақат "Бунёд"нинг кўчирилишига қатъий туриб олдилар. Уларнинг фикрича, "Бунёд" умуман солиқ тўламас, ҳеч бир идорага ҳисобот бермас эмиш. Яна ҳам қизиғи, жамоа хўжалиги гектаридан 50 центнердан ғалла олгани ҳолда "Бунёд"ники 15 центнердан ошмаётган, пахта ҳосили ҳам нисбатан паст экан. Шунингдек, Ў.Боймирзаев "Қоратепа" жамоа хўжалигида омбор мудири вазифасида ишлаган йиллари алюмин қувурлар ва мойбуёқларни ўзлаштириб, анча камомад қилгани, қаздирилган ариқ учун "Чимқўрғон" кўчма жамламасига бирор тийин тўламаганлиги учун жавоб бериши керак ва ҳоказо...

Агар Ўроқ Боймирзаев қайд этилган қонунбузарликларни чиндан содир этган бўлса, демак у қонун олдида жавоб беришининг мен ҳам тарафдори эдим. Шунинг учун худди шу даъволар юзасидан тафтиш олиб борган "Хўшмурод" хусусий аудит фирмаси, "Таҳлил" аудит фирмаси, вилоят адлия бошқармаси, вилоят СЭС, вилоят деҳқон-фермер хўжаликлари вакиллиги директорларидан иборат комиссия аъзолари, солиқчилар ўтказган бир неча тафтишлар хулосалари билан батафсил танишиб чиқишимга тўғри келди. Ана шу хулосаларда нафақат Ў.Боймирзаевнинг иш фаолиятида нуқсонлар аниқланмагани, балки "Бунёд"ни ҳозирги фаолият жойидан кўчириш умуман мақсадга тўғри келмаслиги аниқ қайд этилган. Шунингдек, туман статистика ва ҳисобот бўлими, туман Давлат солиқ инспекцияларида ҳам "Бунёд"нинг чорак, йиллик ҳисоботларини вақтида топширганлиги ва бюджет солиқларини тўлаб бораётганлигини тасдиқловчи барча ҳужжатлар мавжуд. Азлартепаликларнинг ҳосилдорлик хусусидаги даъволари ҳақидаги фикрларимни эшитган "Қоратепа" жамоа хўжалиги бош иқтисодчиси Ф.Жуманов бир неча дақиқада шу тўғрида маълумотнома тайёрлаб қўлимга тутқазди. Тўғри, маълумотномадаги рақамларга қараб илгаридан Ў.Боймирзаевга ердан оқилона фойдаланмаётганлигини эслатиб ўтишга андак шошилганлигимдан хижолат чекдим. Негаки йил якунларига кўра жамоа хўжалиги билан фермер хўжалигининг гектар бошидаги ҳосилдорлик даражасида ер билан осмон қадар фарқ бор экан. Албатта, барча рақамлар фермернинг фойдасига.

"... Биз ҳам ишлашни хоҳлаймиз. Аммо қишлоқдаги барча яхши ерга Ўроқ эгалик қилган. Қолаверса, унинг молхонаси уйларга жуда яқин, қишлоқ ҳавосини бузаяпти. Фермер хўжалигини кўчирса, ҳам қишлоқ тоза бўлади, ҳам биз ишли бўламиз..."/Шикоятчилар эътирозларидан/.

"... Шикоятчиларнинг аксарияти пенсионерлар. Бинобарин, уларга иш унчалик зарил ҳам эмас. Тўғри, қишлоқдаги кўпчилик ёшлар ишсиз. Уларнинг ичида шикоятга имзо чекканлар ҳам бор. Мен ана шундай ёшларга 9000 сўм маош билан иш таклиф қилдим. Аммо улар кўнишмади. Демак, уларга иш эмас, менинг ерим керак. Менга ҳозир тинчлик лозим. Шундагина хўжаликни яна бир неча баравар кенгайтиришим, хизмат турларини кўпайтиришим шубҳасиз. Ёшларга қанча иш ўрни керак бўлса, келаверсин.

Мол қишлоқни булғаяпти, дейишади. Ахир фермерлик қишлоқда бўлмай шаҳарда бўлсинми? Қолаверса, молхонага яқин кўпчилик бинолар фермер хўжалик ташкил этилгандан сўнг қурилган. Шундай бўлсада мен шикоятчилар ҳамда СЭС ходимларининг талабига кўра қишлоқдан бир чақиримча олисдаги экин майдонимга молхоналарни кўчираяпман. Аммо бунга ҳам шикоятчилар кўнишмаяпти..." /Фермер шикоятидан/.

Ушбу шикоятлар юзасидан Қамашида бўлганимда тумандаги ўнлаб фермер хўжаликларининг раҳбарлари ариза ва шикоятлар билан келишди. Барча аризалар тафсилотини келтиришнинг иложи йўқ, албатта. Хусусан, Р.Эргашев, А.Очилов, Б.Нормуродов, Н.Тоғаев ва бошқа ўнлаб фермерлар туманда фермер хўжаликларига эътибор ўта пастлиги, агар "Бунёд" фермер хўжалиги ўз ўрнидан бошқа ҳудудга кўчирилса, уларни ҳам ана шундай қисмат кутаётганлигини ачиниш билан гапирдилар.

- Ўроқбойнинг меҳнату машаққат билан эришган ютуқларига ачинаман, болам, - дейди кекса фермер Узоқ ота. - Эй, ҳисоб-китобнинг ўзи қолмадими, дейман. Ахир уни кўчириш фермерни тугатиш дегани-ку.

- Фермерларни яккалаб қўйишган, - дея гапни илиб кетади Нарзулла Тоғаев. - Калхўзнинг бир гектар ерини 1500 сўмга ҳайдаган МТПнинг трактори фермердан 2500 дан олади-я. Ноинсофлик ҳам эви билан-да!

Афсус, туман фермерларининг ана шундай куюнчаклиги ҳам, қолаверса, "Қоратепа" жамоа хўжалигидаги бир гуруҳ фуқароларнинг Ўроқ Боймирзаев ва бошқа фермерлар тақдиридан ташвишланиб туман ҳокими Ш.Сатторов номига ёзган мурожаатлари ҳам ҳеч қандай натижа бермади. Фермерларнинг беш йиллик машаққатлари эвазига эришган барча имконият кимларнингдир /фақат У.Боймирзаевнинг эмас/ айби билан тўлиқ расмийлаштирилмаган ҳужжатлар баҳонасида йўққа чиқарилиши арафасида. Оқибатда бир фермер тақдири ортидан тумандаги аксарият бақувват фермерлар ҳам тушкун кайфиятда ишларга қўл урганлар. Йил охирида натижа ана шу кайфиятга яраша бўлса, унда...

Қамашидан қайтарканман, азлартепалик тенгдошларимиз бир муддат бўлсада Ўроқнинг ўрнига ўзларини қўйиб, унинг мушкул ҳолатини тўғри тушунишига, машаққатлар эвазига қўлга киритилган ютуқларини елга совуришга йўл қўймаслик учун ўзларида босиқлик, ватанпарварлик, одамийлик ҳис-туйғуларини қарор топтиришига, туман раҳбарлари эса зукколик доирасидан чиқмасликлари ва бу масалада оқилона йўл тутишларига умидим сўнмаган эди. Зотан шикоят юзасидан журналист текшируви тафсилотларини ҳам ана шу умид илинжидаги кайфият билан якунлаганимнинг боиси ҳам шу.

Даврон ОРИПОВ,
"Ҳуррият"нинг махсус мухбири

"ЧИПТАСИЗ АВТОБУС"

"Ҳуррият", 1999 йил, 26 май.

Жавоб

Газетанинг 1999 йил 26 май сонида муаллиф М.Собированинг "Чиптасиз автобус" сарлавҳаси билан чоп этилган мақоласи "Тошшаҳарйўловчитранс" давлат уюшмасида кўриб чиқилди.

Мақола давлат уюшмасида, уюшма тизимидаги корхона раҳбарларининг йиғилишида, автокорхоналарда ҳайдовчи ва кондукторларнинг умумий йиғилишида кенг муҳокама қилинди.

Хусусан, 94-йўналишга хизмат кўрсатувчи 7-автокорхонада махсус текширув ўтказилиб, йўл-молия интизомини бузган ҳайдовчи ва чиптачиларга нисбатан маъмурий чоралар кўрилди.

Ҳайдовчи К.Назирхоновга ойлик иш ҳақининг 20 фоизи миқдорида, О.Мирсаидовга ва Б.Очиловларга ойлик иш ҳақининг 10 фоизи миқдорида жарима солинди, чиптачи Т.Смолина, ҳайдовчи К.Ҳакимов, А.Зайнитдиновларга ҳайфсан эълон қилинди.

Ўз хизмат вазифаларини тўла бажармаганликлари, йўловчиларга ўз вақтида чипта бериб улгурмаганликлари учун июнь ойининг ўзида, фақат 7-автокорхонада 16 та чиптачи, уюшма бўйича эса 77 та чиптачи билан тузилган меҳнат шартномаси бекор қилинди.

Автокорхоналарда, трамвай-троллейбус депоcларида чиптачилар орасида йўловчилар билан муомала маданияти, йўл-молия интизоми, чипта тарқатиш тартиби юзасидан қўшимча йўриқномалар ўтказилди.

Уюшма раҳбарияти бундан буён газета саҳифасида кўтарилган бу долзарб масалани назоратда ушлайди.

Р.Ж.УСМОНОВ,
"Тошшаҳарйўловчитранс" давлат уюшмаси бошқарув раисининг ўринбосари

МАҒРИБУ МАШРИҚ

INTERNATIONAL LIFE

АФҒОНИСТОН – "КАТТА ЎЙИН" ҚУРБОНИ

Хайрулло ЎМАРОВ

Таҳлил

"Толибон" ҳаракати

"Толибон" ҳаракатининг ҳарбий фаолияти стратегик аҳамият касб этиб, Афғонистон ҳудудини тўлиқ назорат остига олишга қаратилган. Дарҳақиқат, 1994 йилнинг сентябрь ойида "Толибон" ҳаракати кутилмаган тарзда, БМТ вакили Маҳмуд Мистерийнинг таърифича "сирли" равишда сиёсат саҳнасига чиқди ва самарали олиб борилган жанглар натижасида бугунги кунда Афғонистон ҳудудининг 90 фоизини (Бадахшондан ташқари) қўлги киритдилар. Бунга бир неча сабаблар мавжуд: биринчидан, ички сабаб - толиблар тарафидан мухолифат кучлари раҳбарлари "сотиб" олинган бўлса, иккинчидан, ташқи сабаб - шимолий гуруҳни қўллаб-қувватловчи Россия Федерациясидаги иқтисодий инқирознинг четдан рағбатлантириб турилишидир. Яна бир сабаб, "Толибон" ҳаракатининг ҳарбий юришлари тенденциясига назар солсак, ҳарбий дастурларнинг аниқ ишлаб чиқилганлиги ва стратегик мақсадларга бўйсундирилганлигининг гувоҳи бўлишимиз мумкин. Яъни, толиблар биринчи навбатда Кобул шаҳрини қўлга киритишга интилади. Лекин, асосан Россия ва Эрондан ҳарбий ёрдам олаётган аксилтолибон кучлар томонидан қаттиқ қаршиликларга учраганларидан сўнг толиблар Афғонистон ғарбини эгаллашга ва бу орқали аксилтолибон кучларга Эрон тарафидан келаётган ёрдам йўлини тўсишга қаратилган ҳарбий ҳаракат олиб борадилар. Бунинг натижаси сифатида 1995 йил 5 сентябрда "Толибон" ҳаракати Ҳирот шаҳрини қўлга киритади ва мазкур ҳудудда ўз тартибларини ўрнатишга, шунингдек, коммуникацион алоқаларни тиклашга киришадилар.

Мамлакатнинг жануби ва шарқида мустаҳкам ўрнашиб олган толиблар 1996 йили ҳарбий ҳаракатлар натижасида Афғонистон пойтахти Кобулни қўлга киритиб, ғарб ва жануб тарафдан Афғонистон шимолига юриш қиладилар.

Маълумотларга қараганда, 1996 йил сентябрь ойида Саудия Арабистони ва Покистон делегацияси генерал Дўстум билан учрашиб, унга толиблар билан иттифоқ тузиш, ёки улар тарафига ўтиш таклиф қилинади ва агар масала ижобий ҳал этилган тақдирда делегация аъзолари Шимолий Афғонистон иқтисодини кўтариш учун 50 млн. АҚШ доллари миқдорида пул беришни таклиф этадилар.

Шу ўринда икки тахминга бориш мумкин: биринчидан, генерал Абдурашид Дўстум юқоридаги таклифга рози бўлмаган ва таклиф этилган пуллар унинг ёрдамчиси Абдул Маликка берилган бўлиши мумкин. Бунинг натижасида эса Абдул Малик тарафидан генерал Абдурашид Дўстумга нисбатан хиёнатни кўриш мумкин. Иккинчи тахмин, генерал Дўстум таклифга рози бўлган ва шимолий иттифоқ тарафидан шубҳа туғдирмаслик учун Абдул Малик хиёнати уюштирилган. Ушбу тахминларнинг иккинчиси ҳақиқатга яқинроқ, сабаби, биринчидан, бироз вақт ўтиб Дўстумнинг Афғонистонга қайтиб келиши ва ўз обрўсини сақлаб қолиши назарда тутилган бўлса, иккинчидан, генерал Дўстум "хиёнаткор" Абдул Маликнинг узурини қабул қилиши шубҳа уйғотади. Ваҳоланки, ҳарбий ҳолатларда хиёнаткорнинг аянчли тақдири қандай бўлиши барчага аён.

Кези келганда қуйидаги омилни ҳам қайд этиб ўтиш лозим, яъни "Толибон" гуруҳининг кенг миқёсдаги ҳарбий ҳаракатлари бошланишидан олдин ғарб давлатлари ва тижоратчиларининг Россия Федерациясидан ёппасига ўз капиталларини олиб чиқиб кетишлари натижасида Россия рубли қадрининг кескин тушиб кетиши (1996 йилдаги "қора сешанба"), ёки биржа "ўйинлари" билан боғлиқ иқтисодий инқироз (1997 йил 17 август) рўй берганини кузатишимиз мумкин. Агар толиблар тарафидан Ҳирот шаҳрини эгаллаш орқали Эрон чегараси "ёпилган" бўлса, Россиядаги иқтисодий инқирозлар аксилтолибон гуруҳларнинг қисқа фурсатларда мағлуб бўлишига сабаб бўлди.

Бугунги жараён

1994 йилнинг иккинчи ярмида "Толибон" жангарилар гуруҳи сиёсат саҳнасига чиқди ва самарали олиб борилган жанглар, шунингдек, юқорида қайд этиб ўтилган сабаблар натижасида Афғонистон ҳудудининг 90 фоизини (Бадахшон вилоятидан ташқари) қўлга киритдилар.

Толибон ҳаракатининг навбатдаги вазифаси, биринчидан, қўлга киритилган ҳудудларни ушлаб қолиш ва бошқарув тизимини шакллантириш, иккинчидан, ҳокимият тепасига келган "Толибон" ҳаракати қонуний мақомни қўлга киритиш ва БМТга аъзо бўлиш орқали жаҳон ҳамжамиятига кириши, учиннидан, Афғонистон иқтисодини кўтариш, аҳолини иш билан таъминлаш, тўртинчидан, Марказий Осиёдаги нефть ва газ ресурсларини Афғонистон ҳудудидан олиб ўтишни йўлга қўйишни кафолатлаш муҳим аҳамият касб этади.

Сиёсий моҳият

Афғонистонда "Толибон" ҳаракатининг юзага келиши ва фаолияти сабаблари юқорида қайд этиб ўтилди. Ушбу сиёсий жараённинг моҳияти нимадан иборат?

Мазкур муаммода АҚШ манфаатлари Россия манфаатларидан устун келди, деган хулоса қилиш мумкин. Лекин, айни пайтда аксилтолибон гуруҳнинг (асосан Аҳмадшоҳ Масъуд) Бадахшон-Помир тоғларида жойлашганликлари пойтахт Кобулни вилоятлар билан боғловчи йўлни назорат қилиб туришларида ҳарбий стратегик нуқтаи-назардан устунлик яратади. Бадахшон-Помир тоғларидаги географик ҳолат толибларнинг Аҳмадшоҳ Масъудга нисбатан ҳарбий ҳаракатлар олиб боришида ноқулайликлар туғдиради.

Шу сабабли "Толибон" ҳаракати ва улар ортида турган кучлар (Покистон, АҚШ, Саудия Арабистони) қўлга киритилган ҳудудларни ушлаб қолиш, бошқарув тизимини шакллантириш ва мамлакат иқтисодини кўтаришга, шунингдек, чет мамлакатлар тарафидан аксилтолибон кучларга кўрсатилаётган ҳарбий ва бошқа турдаги ёрдамни қирқишга қаратилган чора-тадбирларни амалга оширишга интиладилар.

Толибларнинг ҳокимиятга келиши Марказий Осиё минтақасида янги "ўйинчи" пайдо бўлганлигини кўрсатиб, ўз навбатида буфер ҳудуд Ўзбекистон-Тожикистон периметрига кўчди, деган хулосага олиб келади.

(Давоми. Боши аввалги сонда)

"6+2" - АФҒОН МОЖАРОСИ ЕЧИМИ

Боши 1-бетда

лар.

"6+2" гуруҳининг Тошкент учрашувида нутқ сўзлар экан, Ислом Каримов Афғон можароси масаласида Ўзбекистон қарашларини қуйидагича ифодалади: **"Ҳозир бизнинг энг эзгу ва катта истагимиз тинч, барқарор ва хавфсиз Афғонистонни кўришдир. Биз Кобулда миллий тотувлик ва барқарорликни таъминлашга қодир бўлган, халқаро ҳуқуқ меъёрларини ҳурмат қиладиган ва чегарадош мамлакатлар билан яхши қўшничилик муносабатларини таъминлашга кафолат берадиган барча томонлар вакилларидан иборат нуфузли ва кучли ҳукуматни кўришни истаймиз... Афғон халқи ва унинг раҳбарлари ўз мамлакатлари тараққиётининг қайси йўлдан боришини ва тинч ҳаёт қандай ҳукумат бошчилигида тикланишини ўзлари мустақил равишда танлаб олишлари керак."**

Мамлакатимиз раҳбари жаҳон миқёсида глобал аҳамиятга эга бўлган Афғонистон можароси ечимига оид бир қатор янги таклифларни ўртага ташлади:

-БМТ бош котибининг махсус вакили воситачилигида бугун Афғонистонда бир-бирига қарши курашаётган икки асосий куч ўртасида ўт очишни тўхтатиш, ҳарбий асирларни айирбошлаш, Афғонистонга инсонпарварлик ёрдами етказиб бериш учун йўлларни очиш ва ички тўсиқларни олиб ташлаш тўғрисида битимлар тузиш;

— Афғонистоннинг давлат тузуми ва барча томонлар вакилларидан иборат ҳукумат тузишнинг асосий тамойиллари бўйича умумий ёндашувларни ишлаб чиқиш;

— қочоқларни қайтариш, миналарни тозалаш, қуролсизланиш ва шу каби Афғонистонда тинчлик ўрнатилиши билан боғлиқ истиқболдаги бошқа масалалар;

Анжуман ниҳоясида "Афғонистондаги можарони тинч йўл билан бартараф этишнинг асосий тамойиллари тўғрисида"ги Тошкент Декларацияси имзоланди. Президент Ислом Каримов бу Декларация лойиҳасини БМТда узоқ вақт тер тўкиб қилинган ишнинг натижасидир, у "6+2" гуруҳига бирлашган деярли барча "Афғонистон қўшнилари ва дўстлари"нинг позициясини ифодалайди, деб баҳолади.

Бир сўз билан айтганда, БМТ шафеълиги ва Ўзбекистон ташаббуси билан ўтказилган "6+2" гуруҳининг Тошкент учрашуви Афғонистонда тинчлик ўрнатиш йўлидаги катта ва аҳамиятли босқичдир. Шунингдек, у Ўзбекистон ҳукуматининг машаққатли меҳнати меваси ва давлатимизнинг тинчликсевар ташқи сиёсатидаги навбатдаги ютуғидир.

Зафар ОМОН

АЖАБО!

Жонзотларнинг сути ичида энг ёғли бўлгани дельфинники экан. Дельфин сутининг 1 литрида ёғ 460 граммни ташкил этади.

ПАЙҒАМБАР ИБРАТИ

Эй хаста! Агар донишманд бўлсанг, ўзингга ўзинг эшикни ёп! Одам фарзандининг ҳирси бунча кўп бўлмаса, бунча ҳам у оламда ҳайрону саргардон! Эй, ҳирслар билан қалб кўзи кўр бўлган киши, ҳирс орқасидан гўргача борасан, то ўлганингча ҳирсинг камаймас, чунки ҳирснинг ярасига фақат ўлим даво бўла олади. Дунё молини фаровон татиб кўрдинг, бунча йиғиб нима қиласан, хўш? Ахир, сен йўловчисан, йўловчи учун бунча юк на ҳожат. Худо ҳақи, йўловчи кўзига дунёнинг барча матои бир дона арпага арзимайди! Бу пашшахўр ўргимчаклардан дод! Барчаси бўри галаси каби ўлакса устида талашадилар. Чумолитабиат ғийбатчилардан тўйдим, худди чумоли каби на раҳбарлари бор, на ўзлари йўлни кўра оладилар. Бошларида ҳирсдан юган, ҳирс уларни оғизларидан кўпик сачраттириб югуртиради, маст туядай бўзлатади. Дарҳақиқат, туянинг югани арқондан, одамники - ҳирсдан. Бир ҳовуч суяксан, аммо ҳирссан. Кўринишда одамга ўхшайдилар, аслида иттабиатдирлар.

* * *

Эй, кечасию-кундузи ғам чекувчи, ҳирс қўлида ночор қолган киши! Сен Раззоққа суян, имон-эътиқодда мустаҳкам бўлиб ишонгил Унга, сабр қилиб тинчлан бироз. Фақр йўлини танла, чунки фақирлик Расули акрамдан мерос: агар сен Оллоҳнинг фақр нурига йўғрилсанг, банда бўлсанг ҳам, Сулаймон қадар шараф топасан. Расули акрам Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи вассаллам хоксорлик, тавозуъ ва камтарликда бемисл эдилар. Ўзлари уй супурар, ўтин ёрар, сув келтирардилар. Туя устида ухлаб олардилар, ҳамма ишни қилардилар, ҳеч нарсадан ор этмасдилар. Ойша билан бирга хушчақчақ елиб-югурардилар. Масжид қурилишида ғишт ташиб, лой берардилар. Кафшларини ўзлари тикардилар, гоҳи эса болалар билан қўшилиб ўйнардилар ҳам. Жанозадан қолмасдилар, касал кўришни катта савоб ҳисоблардилар. Ҳалимлик ва ҳаё кони эдилар...

Бу бизга ибрат эмасми, ахир?

Фаридиддин АТТОР

1,5 МИЛЛИОНЛИК АСАР

1939 йил Испанияда республикачилар демократик давлат қуриш учун кураш олиб борадилар. Бу курашда жаҳон давлатларининг кўпчилик фуқаролари ўз маблағлари билан мамлакатдаги мавжуд партияларга ёрдам берадилар. Шу йили АҚШдаги Республикачилар партиясининг вакили, Нобель мукофотининг совриндори, жаҳоннинг энг йирик, қайтарилмас физикларидан бири бўлмиш Альберт Эйнштейн олдига келиб, кураш учун қўлидан келганича ёрдам беришини сўрайди. А.Эйнштейн чўнтагида фақат 6 доллари борлигини айтиб, агар у хоҳласа, яқинда тамомлаган ўзининг янги асари қўлёзмасини ҳадя қилишини айтади. Бундан хабар топган АҚШ конгресси қўлёзмани 1,5 миллион долларга баҳолайди. Бу ҳолдан ҳеч ҳам ажабланмаган Эйнштейн эса асар суммасининг чекига розилигини билдириб имзо қўйиб беради. Қарангки, бу қўлёзма "Нисбийлик назарияси" асари эди.

ГАЗЕТА ТАРИХИДАН

Биринчи газета XVI аср бошларида Венецияда пайдо бўлган. Маҳаллий маддоҳ ва жарчилар мамлакатда содир бўлган воқеа-ҳодисаларни оқ қоғозга тош босма билан ёзиб, бадиий безаб сота бошлаганлар. Бундай қоғозлар нархи сотувда Венеция пул бирлиги бўлмиш - бир газетта бўлган. Бора-бора бу сўз оммалашиб, мазкур нашрлар "газета" номини олган

1631 йили Т.Ренадо Францияда "Ла газетте" ни ташкил этади. Мазкур газета ўзига хос бўлиб, унда сиёсий, иқтисодий, маданий хабарлардан ташқари миш-мишларгача, бадиий ижоддан тортиб таъзияномаларгача чоп этилганди. Шундан сўнг одамларда газетага бўлган қизиқиш кучайиб кетди ва бирин-кетин Англияда "Нью спанер", Германияда "Зейтинг", Францияда "Журнал де Пари" деб номланган нашрлар ташкил топди. Ваҳоланки, XVI аср ўрталарига келиб эса барча тараққий этган давлатлар икки-учтадан нашрга эга бўлгандилар.

Россияда биринчи бўлиб 1621 йили "Вестовие письма или Куранти" газетаси чиққан. Аммо, мазкур нашр жуда ғализ, талабга жавоб бермайдиган ҳолда эди. Орадан бироз вақт ўтиб "Ведомости" газетасини 1702 йили Пётр I ташкил этади. Кейинроқ эса у томонидан яна "Санкт-Петербургские ведомости", "Московские ведомости" газеталари, XVIII асрнинг охирига келиб эса А.С.Пушкин ташаббуси билан "Литературная газета" ташкил этилди.

Ўзбекистонда эса матбуот XIX асрнинг 2-ярмида пайдо бўлди. 1870 йилдан бошлаб Туркистонда газета чоп этиш йўлга қўйилди. Дастлаб "Туркистанские ведомости", "Туркистон вилояти газетаси" каби нашрлар ташкил этилган.

Зилола САТТОРОВА,
Мунира АСЛАНОВА

ПРЕЗИДЕНТНИНГ НАБИРАСИ ДАРСГА КЕЛМАЯПТИ

Ол-а!

- Нега у кетиб қолди билмадим, унинг бизда ўқиши учун пулни ҳам аллақачон тўлаб қўйишган эди. Афтидан, ота-онасининг фикри ўзгарган шекилли, мен бу ҳақда бошқа ҳеч нарса дея олмайман.

Буюк Британиядаги Милфилд коллежининг Матбуот билан алоқа бўлими бошлиғи Энн Хилд Россиянинг "Экспресс газета" нашрига берган интервьюсида 1997 йилнинг августида президент Борис Ельциннинг набираси кутилмаганда ҳаммани ҳайрон қолдириб коллежни ташлаб кетганининг сабабини тушунтириб бера олмади.

Таҳсил олиши учун 25000 АҚШ доллари тўлаб қўйилган эсада, кичкина Борис бу коллежда борйўғи ярим йил ўқиган холос. Бу борада Кремлдагилар президент набирасининг Милфилд коллежидан Винчестердаги бошқа бир коллежга ўтганини, у ерда компьютер дарслари яхшироқ ўқитилиши билан тушунтирдилар.

- Қанақа компьютерлар?! - ҳайрон бўлади Энн Хилд - мен бунақа чўпчакларга ишонмайман.

Ўша пайтларда тарқалган миш-мишларга кўра, кичкина Борисни Винчестердаги коллежга ўтишига Милфилддаги ўйноқи қизлар сабаб бўлганмиш. Чунки айни ўша пайтда Милфилд коллежида ўқийдиган тўрт нафар қиз маст ҳолда бир-бирлари билан баҳс бойлашиб, одамлар билан тўла бўлган шаҳар автобусида ялонғоч (юзларидаги қора ниқобни ҳисобга олмаганда) ҳолда сайр қилишган экан. Ундан ташқари, айтишларича, баъзи хонимлар президент набираси билан "таниш" эканликларини бошқаларга билдириш учун фаол ҳаракат қила бошлашган бўлиб, ўз ўрнида Борис эса улардан қутила олмаётган эди.

Ростдан ҳам шундай бўлганми, йўқми аниқ эмас, лекин Винчестердаги коллежда қизлар ва ўғил болалар алоҳида-алоҳида ўқитилиши бизга маълум. Бироқ бундай қаттиққўлликка ёш Борис чидай олмади шекилли, Винчестер коллежида ҳали бир йил ҳам ўқимай туриб, 1998 йил баҳорида Москвага қайтди. Шундай қилиб Винчестер коллежининг банкдаги ҳисоб рақамига ўтказилган 25000 "кўк"ини "оқлаш" у ердаги ўқитувчиларга ҳеч ҳам қийин бўлмади.

Ватанига қайтганидан хурсанд бўлган Борис вақтини тунги клубларда ўтказа бошлади-ю, лекин осонгина, бир уринишда энг нуфузли илмгоҳлардан саналмиш Москва Давлат Халқаро Муносабатлар Институтига ўқишга кирди. "Экспресс газета"нинг мухбири Елена Кизилова аудиториялардан бирида кўриб қолармиканман дея ўқув йили бошидан бери институтда сабр-тоқат билан Борисни пойлайди. Афсуски, Борис қорасини ҳам кўрсатмади.

- У институтга келмайди! - дейди Бориснинг курсдошларидан бири Елена билан суҳбатда, - ҳатто талабалик гувоҳномаси бериладиган тантанали маросимда ҳам қатнашмаган. Рўйхатни ўқишаётганда унинг исми-шарифини эшитиб қулоқларимизга ишонмаган эдик. Ўшанда ҳамма ҳазил қила бошлаганди, айниқса, курсдош қизларимиздан бирининг фамилияси Кириенко эканлиги маълум бўлгач... Кейин, билишимизча, бу йигитча ҳақиқатдан ҳам Президент набираси экан.

- Наҳотки ўқишга умуман келмаса?

- Йўқ, бир марта жамиятшунослик фанидан бўладиган дарсга келган эди. Ўқитувчимиз уни танимадими ё ўзини танимагандек кўрсатдими, ишқилиб дарсда Россиянинг ҳозирги инқирозига Борис Ельцин айбдорлиги тўғрисида гапира бошлади. Шунда Боря ўрнидан турдида индамасдан дарсдан кетворди. Ўшандан бери уни кўрганимиз йўқ.

- У ташқи кўриниши билан бошқалардан ажралиб турадими?

- Йўқ, оддийгина, босиқ йигит. Бир куни ошхонага кириб, атрофга ғамгин назар ташлади-ю чиқиб кетди. Ёнида ҳамиша чўнтак телефон олиб юради, лекин бу билан ҳеч кимни ҳайрон қила олмайди, чунки талабаларнинг ярмидан кўпи шундай телефонга эга. Бир барзанги киши унинг ёнида доим парвона, кўринишидан тансоқчиси бўлса керак.

- Дарсларга келмаётган бўлса, талаба сифатида нимасига ишониб юрибди?

- Билмадим, бизда 30 соат дарс қолдирганларни ўқишдан ҳайдашади. Ҳа, айтгандай, табиийки, у бепул бўлимда таҳсил олади. Ҳайронман бунақа кишилар негадир ўз ватанида пуллик бўлимга ўқишга кирмайдилар.

"Экспресс газета"нинг Россия президенти оиласига яқин бўлган баъзи кишилардан олган маълумотларига кўра, Боря ҳақиқатда бу институтдан ҳам юз ўгирган, у яқинда Лондонга - машҳур Оксфорд коллежига имтиҳон топширгани кетар экан. Кремлдаги матбуот хизмати бўлимидан эса, Бориснинг бу номақулчиликларининг сирини билиш имкони бўлмади. Улар ҳам ёш Борис нега бирон-бир нуфузли илмгоҳга ўқишга кириб, бир-бир ярим йил ўқигач уни ташлаб, бошқасига ўтиб кетаётганининг сабабини билишмас экан. Шу ҳақда сўралганида осонгина "бу унинг шахсий иши" деб қўя қолишди.

Албатта, "йигитча эркаланиб кетган" деган фикр хаёлга келади. Лекин, мабода бу фикр тўғри чиқиб қолса, Борянинг онаси Татьяна Борисовна Дьяченко ўғлининг навбатдаги хорижий коллежда ўқишини таъминлаш учун яна 25000 доллар тўлаши керак бўлади.

Русчадан Камолиддин таржимаси

ИНСОНИЯТНИНГ УМУМИЙ ТИЛИ

Савол-жавоб

- Инсон ҳуқуқлари - XX асрнинг охирига келиб дунё бўйлаб кенг қулоч очди. Аввалари бу ҳақда кам гапириларди. Бугун жаҳон ҳамжамияти инсон ҳуқуқларини ва қадр-қимматини эъзозлайдиган давр чўққисига кўтарилган пайт. Жамиятимизда Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон Декларациясига амал қилиш олдингига нисбатан ҳозирда жуда ҳам оммалашиб бормоқда. Ҳурматли таҳририят! Ушбу Декларация ҳақида батафсилроқ маълумот берсангизлар?

Раъно ҲИДОЯТОВА

Тошкент шаҳри

1948 йил 10 декабрда Парижнинг Шайо саройида БМТ Бош Ассамблеяси томонидан Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон Декларацияси қабул қилинди ва Инсоннинг ажралмас фуқаролик, сиёсий, иқтисодий, ижтимоий ва маданий ҳуқуқлари мазкур халқаро Декларациянинг асосини ташкил этди. Унинг қабул қилинишини ёқлаб 48 давлат овоз берган бўлса, 8 давлат, жумладан ЖАР, Саудия Арабистони ва собиқ СССР давлатлари бетараф бўлган эди ўшанда. Декларацияни тузишда асосан француз ҳуқуқшуноси, Нобел мукофоти лауреати Пьер Коссен ташаббуси билан Франция ҳукумати томонидан 1947 йилда тузилган "Париж" консультатив гуруҳи ҳамда жамиятда аёллар тенг ҳуқуқлилигини илгари сурган америкалик ҳуқуқшунос аёл Элеонора Рузвельтлар иштирок этганлар. Ваҳоланки, Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон Декларациясига 1945 йилда Сан-Францискода қабул қилинган БМТ хартияси асос қилиб олинган. Зеро, БМТнинг собиқ бош котиби Бутрос Ғолий таърифлаганидек, "Инсониятнинг умумий тили" бўлиб қолган ушбу Декларацияга ҳозирда БМТга аъзо давлатларнинг барчаси риоя қилишади.

Ўз ўрнида, мустақилликка эришган Ўзбекистон Республикаси жаҳон ҳамжамияти томонидан қабул қилинган ушбу Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон Декларациясига ва инсон ҳуқуқларига оид халқаро миқёсда қабул қилинган бошқа жаҳоний стандартларга тўла амал қилиб келмоқда. Зеро, инсон бор экан, унинг барча ҳуқуқлари доимо қонун ҳимоясидадир.

Шаҳноза СОАТОВА

Ўзингни англаб ет!
ҲУРРИЯТ
Мустақил газета
21 - 27 июль
29 (131)-сон

Муассис: Ўзбекистон Оммавий ахборот воситаларини демократлаштириш ва қўллаб-қувватлаш жамғармаси

Бош муҳаррир Хуршид ДЎСТМУҲАММАД

Таҳрир ҳайъати: Азамат ЗИЁ, Абдуқаҳҳор ИБРОҲИМОВ, Амиркул КАРИМОВ, Наим КАРИМОВ, Озод ШАРАФИДДИНОВ, Аҳмаджон ЎЛМАСОВ, Раҳмон ҚЎЧҚОР

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида 165-рақам билан рўйхатга олинган. Бичими А-2.

Таҳририят манзили: Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй. Телефонлар: 133-69-45, 136-53-63

Индекс:
Якка обуначилар учун — 233
Ташкилотлар учун — 234

«Шарқ» нашриёт- матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.

Навбатчи муҳаррир: Зафар АМОНҚУЛОВ

Босиш вақти — 21.00
Топширилди — 18.15
Буюртма — Г 0576

Муаллиф фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқланиши мумкин.

Умрингизга барака!

МУСТАҚИЛ ФИКР ЭГАСИ

Маҳмуд Саъдий ғаройиб одамлар сирасига киради.

Унинг яшаш маконларини кўпроқ ўзи эмас, китоблар эгаллагани учунми? "Китоб жинниси" деб ном қозонгани боисми? Ё ярим соатда битадиган ишни ярим йилга чўзадиган одатлари сабабми?

Нима учун М.Саъдий ғаройиб одамлар сирасига киради?

Бундай қарасангиз, миллат тақдирига таъсир кўрсатадиган ўнлаб яхши романлар ёки адабиёт мезонларини белгилаб берган юзлаб китоб, мақолалари ҳам битмаган...

Ғаройиблик зўраки эмасмикан?

Ғаройиблик балки унинг зиёли табиатида, кўпларга ноқулай туюладиган феъл-атворида, одамлар, ҳаёт, муносабатлар, муомалаларга тўла шаклланган қарашларидадир?

Маҳмуд Саъдий менинг бу ёзганларимни ўқиса, ўзини ўзи танирмикин?

Танимаслиги ҳам мумкин, тан олмаслиги ҳам мумкин. Бироқ гап унинг тан олиш ё олмаслигида эмас. Гап портретнинг ҳаққониятида. Ҳар қалай, бу менинг тасаввурларим. Улар Маҳмуд Саъдийнинг ўз-ўзи тўғрисидаги тасаввурларига тўғри келмаслиги ҳам мумкин.

Маҳмуд Саъдийни танибманки, уни мустақил фикрли одам деб биламан. Мустақил одам деб таниганман. У пайтлар "Гулистон" журналида ишларди. "Гулистон" журналида адабий ва ижтимоий танқид мустақил, ўзига хос жозибали корхона даражасига кўтарилиб кела бошлаган эди. Бу ёркин корхонанинг юраги ва ақли Маҳмуд Саъдий эди. У ахтарар эди. Ўткир, қиррадор, оригинал адабий-танқидий мақолаларни ахтарар, шундай мақолалар ёзиши мумкин бўлган одамларнинг кетидан юрар, улар билан қайда ва қандай бўлмасин, мулоқотлар қидирар, топар, мақолалар ундирарди. У шундай тинимсиз ахтариш ва мулоқотларида ижодкорлар, олимлар, танқидчиларни кутилмаган, оригинал фикрли мақолалар ёзишга қизиқтирар, кўндирар, бу нарсанинг адабий ҳам ижтимоий жиҳатдан жуда зарурлигига ишонтирар, ўзи қизиққан, журнал ходими сифатида манфаатдор бўлган муаммони кўтаришга отлантирарди.

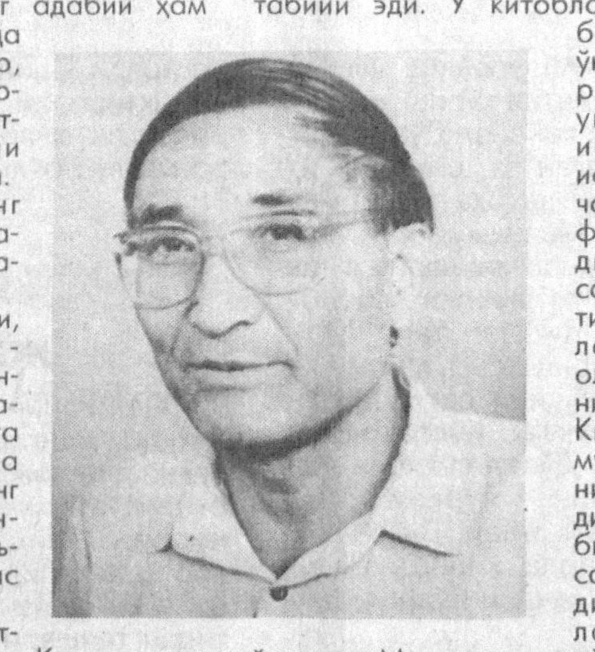

Маҳмуд Саъдийнинг мана шу отлантириш одати ва салоҳиятига кўп маҳал қойил қолардим.

Ўша пайтдаги кўп яхши, тилга тушган мақолалар - муаммоларни миллий манфаатлар ва миллий назарлар билан ёритишга уринишлар баайни мана шу - Маҳмул Саъдийнинг отлантириш, илҳомлантириш, қизиқтириш санъати ҳамда маҳорати боис юзага чиққан.

Отлантириш учун отланган ҳам бўлиш керак. Қуроллантириш учун қуролланган ҳам бўлиш керак. Рағбатлантириш учун рағбатланган бўлиш керак. Маҳмуд Саъдий тарихий, адабий, сиёсий илмларни хўб яхши ўзлаштирган, улар ичида худди балиқдек сузар, океан тўлқинларидан ҳадиксирамас ва умуман, ўзи ҳадиксираш нималигини билмас эди. Университет фанларини у юксак ва аъло даражада ўзлаштирган, муболағасиз айтиш мумкинки, унинг ҳар бир аълоси бошқаларнинг юзта аълосига баробар бўларди. Бундай дейишимнинг сабаби - у фанларни ижодий ўзлаштирар, ижодий қабул қиларди. У фанлар ичига чуқурлашиб кирарди. Унда маърифат ва илмга интилиш ғоятда табиий эди. У китобларни ташналик билан ўқир, ўқиганлари фикрини уйғотар, уйғонган фикр исён кўтарар, исёнга чақирар, чорларди. Унинг фикри кенгаярди. Кенгайган сари кўпроқ ижтимоий ҳодисаларни қамраб олиш хусусиятини касб этарди. Китоблар Маҳмуднинг фикрини исёнкор қилди, ҳаёт ва адабиёт, халқ ҳодисаларига танқидий назар билан қарашни ўргатди. Маҳмуд шундай танқидий назарга одатланди. Боя айтилган отлантириши асосида Маҳмуднинг ана шу одатланиши ётарди.

Маҳмуд университетни ҳар ким ҳавас қилса арзийдиган даражада аъло натижалар билан битирди. Университет муаллимлари ва талабалар ўртасида обрў-эътибор қозонди. Мустаҳкам мударрис ва зиёли унинг қиёфасида шаклланиб етган эди.

Лекин Маҳмуднинг ўқиган ва етишган замони Маҳмуд каби ўйловли, мустақил одам ва мустақил фикрларни сира чиқиштирмас, уларни ўзига сиғдирмас ва ҳар қандай йўл билан бўлмасин, уларни ўзидан сиқиб чиқариш, мутлақ бегоналаштиришга уринарди. Замон Маҳмуд билан кўп муроса қилишга уринди. Лекин у яна бир карра ҳеч муроса қилмайдиган одам билан тўқнашган эди. Маҳмуд шу муросасизлиги билан Маҳмуд Саъдий бўлди ва танилди. Унинг муросасизлиги яшаш учун ўзига йўл қидирди. Унинг муросасизлиги ўзига танқид майдонидан йўл топди.

Маҳмуд Саъдий ўша давр — 60-70-йиллар танқиди ва танқидчилари, шу йилларнинг адабий-ижтимоий муҳитига кираркан, темир-бетон мафкура қўрғонлари, дзотлари, мустаҳкамланган айланма ҳимоя усулларига ҳар қадамда дуч келди. Уларни зўр билан ёриб ўтишга уринишлар фойдасизлигини неча-неча бор кўрди. Зулм қалъаларини неча-неча бор чамалади. Бутун меҳр-муҳаббати ва эътиқодини таъқиб этилган миллий адабиётга - унинг улуғ, жафокаш намояндалари, улар яратган дардли асарларга қўйди. Улар ҳақиқий маънода истибдод остида қолган ўлка ва халқ жароҳатларига чинакам малҳам эканлигини англади. Улардан ўз жароҳатларига ҳам дармон излади.

У Солиҳ Қосимовдан жадидлар ҳақида бир туркум мақолалар ундириб, уларни газетада чиқаришга муяссар бўлганда, катта роман ёзгандан ортиқ қувониб, бахтиёр юрганини кўрганман. У Комил Яшиндан Чўлпон ҳақида кийин суҳбат олишга эришганда қанчалар шод-хуррам бўлганлигига гувоҳман.

Маҳмуд ўзгалар учун, адабиёт учун қанчалар қувонади. Қанчалар яхшилик соғинади. Яхшиликка эришганда "девона" бўлиб кетади.

Маҳмуд Саъдий мустақил ҳаёт ичига кириб, газета ва журналларда иш бошлаб, ўз олдига фикр ўтказишни мақсад қилиб қўйди. Миллат манфаатлари ва тақдирига хизмат қиладиган фикрни у фикр деб билди. Шундай фикр учун у жон-жаҳди билан курашди. Шундай фикр эгаларини у ўзига маслакдош деб қаради. Шундай фикрни тирик сўз деб ҳар доим эъзозлади. Тирик сўзни - мустақил сўз ва фикрни у ўз идеали даражасига кўтарди. Маҳмуд Саъдий Асқад Мухтор, Ҳамид Ғулом, Ваҳоб Рўзиматов, Шуҳрат, Одил Ёқубов каби таниқли муҳаррир, журналист, ёзувчилар қўл остида ишлаб, уларнинг ташкилотчилик, муҳаррирлик, ёзувчилик иш усул-йўсинларини синчков назар билан ўрганди, уларнинг таҳрир мактабида таълим олди. Таълим оларкан, оқ-қорани ажратаркан, у ҳамиша ўзига, ўз мустақил қараши, иш тутиши, тўғри сўзига содиқлигича қолди.

Фикр ўтказиш ўша пайт ўлимдан қаттиқ эди. Кўп бор фикр ўтказаман деб енгилди. Ўтказолмади. Кўп бор енгди. Фикрини ўтказди. У ўтказган фикрлар ҳамон тирик, ҳамон яшайди.

Маҳмуд ёшлик чоғлари, қиркинчи йилларнинг охирларида "Навоий" романини ўқиди. Кейин уни қўлдан қўймай қайта-қайта ўқийдиган бўлди. Романнинг кўп саҳифалари унга ёд бўлиб кетди. У роман қаҳрамонларини ва айниқса, Дилдор, Султонмурод, Арслонқулларни севиб қолди. Кампир "Арслонтойим!" - деб эркалаганда, бу эркалашни ўзига яқин олди. Ўзи эркаланаётгандай туюлди. Навоий фироқида куйган гўзал Дилдорнинг: "Оҳ, тақсиржон, йиғи кучсиз. Куймоқ, кул бўлмоқ керак!" - деган оташин сўзларини ўз сўзларидай такрорлаб юрди. "Мен тиғим билан, сиз ўз илмингиз билан халққа, юртга хизмат қилайлик!" деб айтган Арслоннинг сўзларини аъмол ва эътиқод каби юрагига жойлади. Бу асар Маҳмуднинг миллий туйғуларини такрорланмас бир тарзда тарбиялади. Унда миллатга сўнгсиз бир меҳр уйғотди. Маҳмуд сўнг кўп ҳодисаларга шу асарнинг мардона, танти поэзияси дарчаларидан қаради. У кейин, олтмишинчи йиллар ярмида яна бир шундай мардона, танти фикр қуюнларига дуч келди. Бу Абдулла Ориповнинг машҳур "Юзма-юз"и эди. Маҳмуд Саъдий шу каби асарлардан зиёли шуълалар олди. "Занжирбанд шер" суратига узоқ-узоқ тикилди. Унинг енгишига - қачон бўлмасин енгиши ва озодликка чиқишига комил ишонч билан яшади.

Маҳмуд муҳаррир бўлиб туғилган эди. Муҳаррир бўлиб етишди. Фикрловчи, ўйловчи, халқ манфаати учун ишловчи муҳаррир бўлиб мана неча ўн йиллардан бери сўз маданияти, сўз ҳаққонияти учун курашиб келади. Қанчадан-қанча ёшлар ундан сўз ўргандилар, сўзни нон каби эъзозламоқни билдилар.

Маҳмуд Саъдий қанчалаб мақолалар ёзди, таржималар қилди, қанчалаб ноёб мақолаларни юзага чиқарди.

Кўз ўнгимизда сўз мураббийси, таҳрир устози бўлиб етишди.

У оилада ҳам мураббий, кўчада, ишда, жамоат ичида ҳам мураббий! У табиатан муаллим.

Бу муаллимнинг нигоҳи тушган сўз яшнаб кетади! Унинг қўлидан чиққан жумла тирик жондай нафас олади!

Ва шулар билан бирга Маҳмуд, мана, олтмишга кирибдики, ҳамон ноқулай одам. Ноқулай одам!.. Балки мен қийин одам демоқчидирман.

Ноқулай деганда, унинг ўзига ҳам, ўзгаларга ҳам қулайлик изламаганлигини айтмоқчи бўламан. Қийин деганда, унинг ҳеч қачон осон йўл танламаганлиги, қидирмаганлиги, хоҳламаганлигини назарда тутаман.

Тўғри йўл - қийин йўл.

Ҳақ йўл - қийин йўл.

Илм йўли - осон бўлмаган йўл. Маҳмуд Саъдий шу йўлни бир умрга танлаб олди. Ундан собит, мардона бормоқда. Хўш, шундан кейин айтинг: Мустақил фикр эгаси бўлиш яхшими, ёмонми?

Маҳмуд Саъдий босиб ўтаётган йўлга қараб, комил ишонч билан айтиш мумкин: Мустақил фикр эгаси бўлиш ҳамиша олижаноб, зиёли кишилар орасида ҳамиша қадрлидир.

Иброҳим ҒАФУРОВ

ДОРИХОНА - ТИББИЁТ МАСКАНИ БЎЛМОҒИ КЕРАК

Муаммо

Дорихона аввало мустақил фаолиятли табобат корхонаси. Уни ҳиссадорлик жамияти бўлишлиги хасталарга хизмат қиладиган корхона сифатида бизнинг миллий анъаналаримизга тўғри келмайди. Дорихона хусусий ёки давлат тасарруфида бўлиши мумкин. Ҳар икки ҳолда ҳам у ўз харажатларини ўзи қоплаб, аҳолига сифатли, арзон дориларни етказиб бериш кафолатини олиши керак. Ана шу кафолат юзасида бўладиган рақобат дорихоналар ривожи асосида ётиши зарур.

Дорихоналарнинг ҳозирги тартибда бўлиши кутилган асосий шартларга жавоб бермайди ва бундай дорихоналарнинг аҳолига кўрсатадиган хизматидан кўра келтирадиган зиёни кўпроқ бўлади. **Дорихоналарга савдо шахобчаси эмас, табобат корхонаси мақоми берилиши керак** ва шу мақомда солиқлар, хўжалик харажатлари, меъёрий ҳужжатларида пуллик хизмат корхонасидек эмас, мурувватли табобат корхонасидек тартибга солиниши керак.

Дорихонада дори тайёрлаш учун зарур шароитларни яратиш лозим. Кейинги йилларда дорихона вазифасига кам эътибор берилиши натижасида бу ердаги дори тайёрлаш учун ишлатиладиган асбоб-анжомлар йўқолиб кетди. Борлари ҳам вақт ўтиши билан эскириб қолди. Уларни янгилаш ва дорихонада дори тайёрлашни тезлаштирадиган, унинг сифатини такомиллаштирадиган кичик механизациялар яратиш зарур деб ўйлайман.

Дорихоналарда дори тайёрлашнинг сусайиши республикамизда умуман бу соҳа технологиясининг ривожланишига тўсиқ бўлди. Чунки дорихонада дори тайёрланганда аввало, касалга мос дори моддаси ёки дори таркибидан ва дозасидан келиб чиққан ва унга мос дори шакли танланган ҳолда тайёрланади.

Дориларни четдан олиб келиш ҳисобига дорихона шахобчаларида фалцификация қилинган дорилар кўпайиб кетди. Этикеткада кўрсатилган доривор модда ўрнига бошқа дори моддаси солинганлиги, унинг бошқа дозадагиси қадоқланганлик ҳоллари ҳам бор. Масалан, "Поликлюкин" ёзилган идишга "Реополиглюкин" солинган, 0,9 фоиз натрий хлорид эритмаси ўрнига полиглюкин солинган, ампициллин, ампиокс ўрнига пенициллин, рибоксин таблеткаси ўрнига глюкоза таблеткаси ва ҳоказо.

Манбаларга кўра Болгария ва Польша давлатларида ноқонуний фармсаноат базаларида МДҲ давлатлари учун дори тайёрланадиган алоҳида цехлар мавжуд экан.

Бу ҳолат ўз имкониятларимизни тезда ишга солиб, дори тайёрлаш усулларини максимал ишга солган ҳолда (дорихона, кичик корхона, саноат миқёсида) табиатимиз инъомларидан фойдаланиб, экологик тоза, маҳаллий, сифатли дорилар ишлаб чиқаришга ўтишни тақозо этмоқда.

Дорихона шароитида тайёрланадиган бундай дориларнинг технологик кўрсатмалари шошилинч варақалар орқали ҳамма дорихоналарга тарқатилади ва кенг амалиётга татбиқ қилинади.

Дорихона шароитида асосан турғунлиги кичик бўлган дори препаратлари тайёрланади. Булар оддий ва мураккаб таркибли бўлади. Баъзи бир оддий ва асосан мураккаб таркибли препаратлар технологияси сифатини ошириш ва тайёрлашни тезлаштириш мақсадида уларнинг ярим фабрикатлари тайёрлаб қўйилади.

Ярим фабрикатлар тайёрлайдиган дори фабрикалари, цехлари очилиши мумкин. Ярим фабрикатлар тайёрланишини ривожлантириш билан дорихона дори тайёрлаш анжомлари ва хоналари ихчамлаштирилади.

Дори ишлаб чиқаришнинг кейинги босқичи ана шу дори препаратининг сифати, яъни бошқа шунга ўхшаш препаратлар бўлса, улардан устунлиги, турғунлиги, унга бўлган талаб, рақобатбардошлиги ва бошқа кўрсаткичларини ҳисобга олган ҳолда ишлаб чиқариш усули танланади. Уни дорихонада ишлаб чиқариш ҳам, кичик корхона ёки заводларда тайёрлаш ҳам мумкин.

Дори ишлаб чиқариш технологиясини шу зайлда ривожлантириш орқали миллий дори-препаратимиз салмоғини ошириш имкониятига эга бўламиз.

Дорихона фаолиятидаги яна бир асосий вазифа — унда ишлаб чиқариладиган дориларни дорихонага қабул қилиб оладиган ва дорихонада сотиладиган умум дори-дармон маҳсулотлари сифатини кафолатлаш масаласи. Бу масала дорихонада сифат таҳлил лабораториясида амалга оширилади. Дорихонанинг катта-кичиклигига қараб бу айрим хона ҳолида ёки бир неча хоналик лаборатория ҳолида бўлиши мумкин.

Дорихона фаолиятидаги ҳамма дориларнинг сифати ана шу лаборатория таҳлили асосида кафолатланади. Лаборатория таҳлил қилиш имкониятига эга бўлмасагина бошқа лабораторияларга мурожаат этиб, у ерда таҳлил этилиши керак.

Қайта ишланиб, таъсир жиҳати ўрганилган дори маҳсулотларининг амалиётга киритилиши энг катта муаммолардан бўлиб қолмоқда. Бу борадаги бюрократик тўсиқлар очилиши, айниқса янги дорини рўйхатга олишда ҳужжатлар тузилиши техник жиҳатдан мураккаблаштириб юборилган. Ҳанузгача бу ҳужжат рус тилида тузилиши талаб қилинади. Республика фармакопеясининг айрим қисмлари оборот учун чоп этилиб бошланди, у ҳам рус тилида, собиқ фармакопеянинг нусхаси. Менинг фикримча, аввал фармакопеяга киритилиши мумкин бўлган, ҳудудимизда чиқариладиган дори-препаратларимиз сонини фармакопея чиқаришга арзигулик ҳолатга етказайлик. Сўнгра бунга етарли шароит яратилса, ўз фармакопеямизни ўз тилимизда чоп этайлик.

Миржамол МИРАЛИМОВ,
Тошкент Фармацевтика институти
Дори турлари технологияси кафедраси мудири

ОВОЗА

16 июль ўтган жума оқшоми Юнусободнинг 14-мавзеси, ҳалқа йўли тепасида учар ликобча ўтган. Соат 21.30 - 22.10 орасида ҳандалакдек келадиган шардан нурли дум чиқиб қуёшдек ёритиб турган

СУПЕРКРОССВОРД — СУПЕРЮТУҚ

Ҳомий "ALP JAMOL BANK"

1. Алп-Жамол шеърларидан бирининг номи.
2. Ўзбекистон Давлат мукофоти соҳиби, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими, Алп Жамол танланган асарлари иккинчи жилдига сўз боши ёзган адиб.
3. "Бир қизга минг ошиқ" драматик асаридаги лўли қизнинг исми.
4. Дилозор, ичи қора, ҳасадгўй банда - Алп Жамол яратган сатирик образ.
5. Телевизион жанр.
6. Алп Жамолнинг тўрт кўринишли комедияси.
7. "Тоштешар" пьесасидаги чайқовчи аёл.
8. ЎзТВ орқали намойиш қилинган видеофильм.
9. Алп Жамол яшаган маҳалла номи.
10. Алп Жамол миниатюраларида қатор роллар ижро этган комик актёр.
11. /тўғрига/ Ўзбекистон халқ ёзувчиси, 1995 йил таъсис этилган "Алп Жамол" номидаги мукофотнинг биринчи совриндори.
11. /тепага/ Миллат виждони.
12. "Тўйдаги тутун ёки сўнгги пушаймон" номли икки пардали пьесадаги дўкон сотувчиси.
13. "Қувғин" пьесасида тасвирланган воқеалар бўлиб ўтган шаҳар.
14. Алпиддин Жамолиддинов /Алп Жамол/ ёзган бир пардали пьеса.
15. Алп Жамол танланган асарларининг тўрт томлигини чоп этган нашриёт.
16. Алп Жамол севган буюк шоир.
17. Алп Жамол Қ.Мажидов билан ҳамкорликда ёзган пьесасидаги қорақалпоқ халқ қаҳрамони.
18. Алп Жамол номидаги...
19. Алп Жамол асарлари намойиш этиладиган оммабоп телекўрсатув.

Тузувчи: Н.Исмоилов

Ғолибларга қуйидаги мукофотлар топширилади:

I ўринга - 60 000 сўм
II ўринга - 30 000 сўм
III ўринга - 15 000 сўм

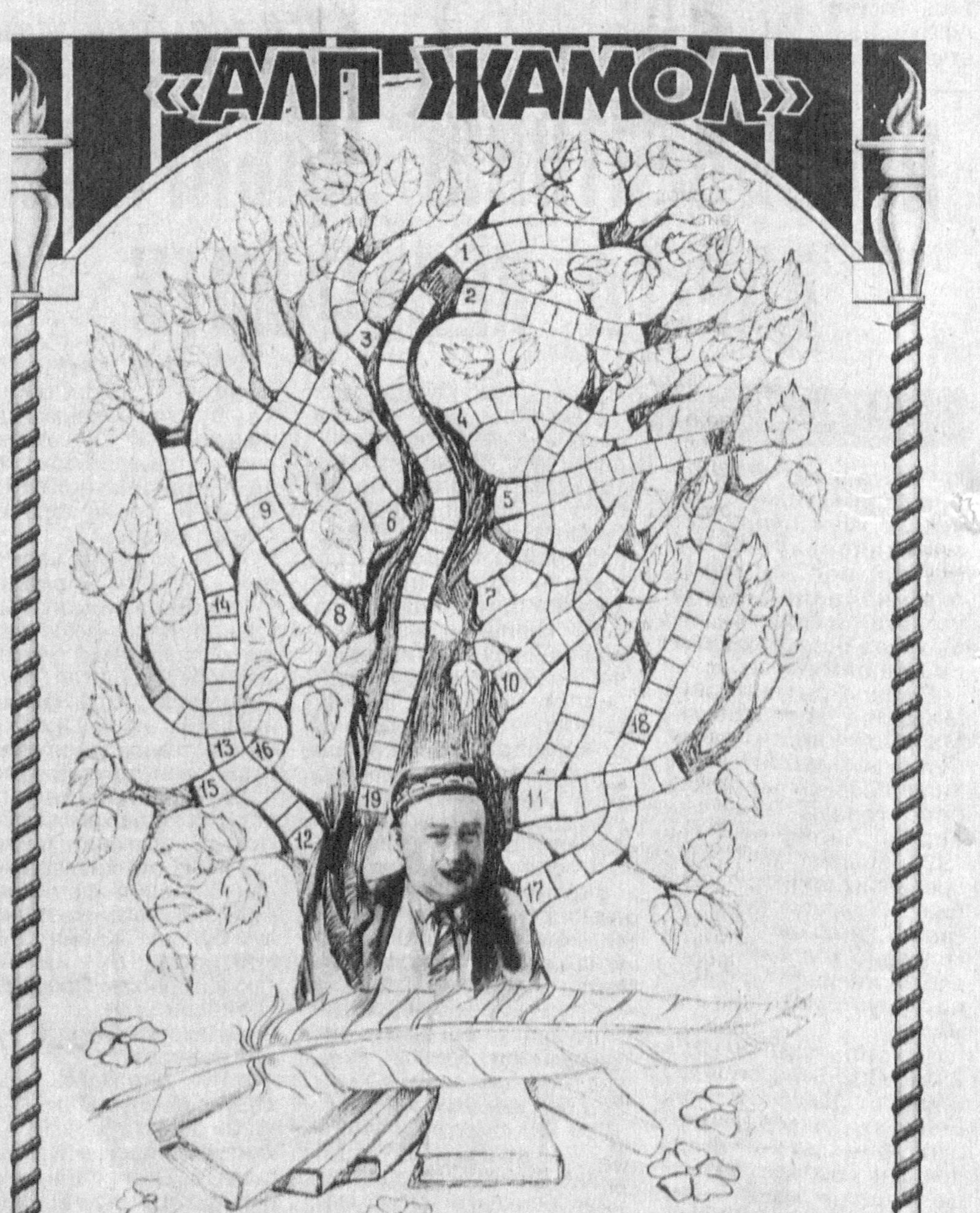

ДОРИ ҚИДИРИБ... ГЎШТ ТОПДИМ!

Жумбоқ

Аввалги жума куни дори қидириб Абдураҳмонов кўчасидаги "Ношир дори" хусусий фирмасига қарашли дорихонага кирдим. Мен қидирган "Тазепам" деган дорини тополмаслигимни эшитиб, "Супрастин" ва "Фторокорт" дориларини сўрадим. Пештахта ортидаги аёл "Супрастин"нинг 10 та таблеткаси 420 сўм, "Фторокорт" эса 840 сўмлигини айтди. Бироз ҳайрон бўлиб, бор пулимни бердим. Қайтишда Чорсу автобуслар бекатидаги дорихонага негадир киргим келди-да, у ердан ўша дориларни қайта сўрадим. "Супрастин"нинг 10 таси 225 сўм, "Фторокорт" эса 500 сўмлигини кўриб ҳангманг бўлиб қолдим. Даров орқамга автобусда тўрт бекат юриб ўша "Ношир дори" хусусий дорихонасига кириб эътирозимни юмшоққина қилиб айтдим, пулимни дарҳол қайтариб беришди. Яна келиб Чорсу бекатидаги "Хислатилла" хусусий дорихонасидан ўша икки хил дорини арзонга сотиб олдим. Тежаган пулимга эса арзон гўшт бозоридан гўшт олиб уйимга кетдим. Дори қидирганларга маслаҳатим: ҳеч бир ердан нархини суриштирмасдан дори олманг, маълумотнома берадиган жойдан ҳам сўраманг, фойдаси йўқ. Мен ярим кун қидириб, гўштга пул тежадим. Сиз кўпроқ қидирсангиз, ажабмас, каттароқ нарсалик бўлиб қоласиз.

ҲИОБҲАМҲИ

"ЭНДИ ОТАМ ҲАМ ЙЎҚ!"

"у онамни ўлдирган куни қўшилиб ўлган эди"

Панжара

Бу кишининг мулойим муомаласи, билганлар ҳавас қилгудек феъл-атвори бор эди. Ҳамма қатори оиласи - ўқитувчи хотини, фарзандлари бор. Фақат тўнғичи - қизи ногирон, туғилганидан буён юролмасди. Онанинг ҳам, отанинг ҳам орзуси - шу қизини саломат кўриш, бахтли кунларида бошида туриш. Бироқ...

Мунира аравачасининг ғилдирагини ўйнаганча ҳовли этагида - дарвозанинг шундай биқинида ўтирарди. Зерикди. Бу зерикишлар унга бегона эмасди; соатлаб, кунлаб ўтиравергани учун ўрганиб ҳам кетган. Боягина ўз тенги - 13-14 яшар қўшни қизлар билан чақчақлашиб ўтиришганди. Кеч туша бошлагани учунми улар ҳам "уй-уйига, капа-тўйига", деганча тарқалиб кетишди. Биттаси янги бошмоқ олдирибди. Бирам чиройли, бирам чиройли.

- Она, менгаям бошмоқ оберинг, - деди қиз ялинганнамо ҳовли томондан келаётган онасига. - Анув Феруз олдирибди, ўшандайидан.

Она, меҳрибон она, чорасиз она. Ногирон қизининг жавдираган кўзларига қараб, "қизим, юролмасанг, бошмоқни нима қиласан" дея олмади. Ўкситмаслик учун "майли, пенсия пулингни олайлик" деб қўя қолди...

Орадан кунлар ўтди. Она қизининг ногиронлик нафақасини олди. Ваъда берганидек, бежиримгина бошмоқ олиб берди қизига. Қизи хурсанд. Худди жонсиз оёқларига кийдирилган шу бошмоқлар уларга жон ато этадию, юриб кетадигандек.

Аммо... бу бошмоқлар... жон ато этолмади, жон олди...

Эртасига эрталаб ота қизининг нафақа пулини сўради. Сал олдинроқ ҳам бир сўраган, унда аёл "ҳали олмадим" деганди. Бугун эса "шундай-шундай, рўзғорга фалон-фалон олдим", деганча қизининг бошмоғини ҳам қистириб ўтди.

Рўзғор ўтишининг оғирлашиб қолганиданми ёхуд бошқа сабаб биланми сўнгги пайтларда сал асабийроқ бўлиб қолган ота жанжал қидира бошлади. Хотинини "сен ундай, сен бундай, пулни сарфлашни билмайсан. Бошмоққа бало борми? Шу болаларингни, ногиронингни мен боқаётган бўсам, пулни мен олишим керакмасми? Ҳаққим йўқми?.." каби таъна-дашномлар билан "сийлади" хотинини. Охири аёл ҳам ёрилди:

- Ҳа, нима қипти. Ўзининг пули, ўзига обердим-да. Бировнинг боласигамас-ку!

Ва кутилмаганда, эрнинг ранги ўзгарди, ғазабнок тусга кириб, хотинининг юзига шапалоқ тортиб юборди. Ўзини тутолмай, кетма-кет ура кетди. Аёл оғриқ зарбиданми, аламиданми ҳўнграб юборди. Шундан сўнг, эр "овозингни ўчир, ҳе онангни", - деганча, аёлни ичкари судради.

Қўшни хонада ота-онани дўппослаяпти. Оғзига келганини қайтармай сўкаяпти. Бу хонада эса, бечора Мунира онасига бошмоқ, деганига пушаймон. Муштипар волидасига зарра қадар ёрдам беролмас, ёлғиз қила олгани - кўзидан ёш оқизиб ўтирарди...

Ўша куни аёл уйдан чиқиб кетди. Тўғри отасиники томон йўл олди. Бироқ етиб боролмади. Кўчада ўзини йўқотган аёлни касалхонага жўнатишди. Бироқ фойдаси бўлмади. Зарбдан ёрилиб кетган жигарга дўхтирлар ҳам даво топишолмади.

Она ўлди. Отани қамашди. Нақ ўн тўрт йилга. Ўз қизининг кўрсатмаси билан қилмишини оқибати ўлароқ панжара ортига "йўл олди". Фарзандлар эса... қолди...

Айтишларича, ҳукм ўқилгач, ота қизига қараб: "Қизим, отангни единг, отангдан айрилдинг энди", деган ва шунда қизи: "Онам ўлган куни отамдан айрилганман, ўша кундан бери отам йўқ" жавобини берибди...

Иззат ИСОҚ

ЭЪЛОНЛАР

Халқаро шартнома асосида иш.

Тел: 78-32-90

"DOR-ORO" МЧЖ корхонасига тегишли бўлган ҳужжатлар 1999 йил 10 июнь куни Тошкент шаҳридаги Отчопар бозори ёнида кўк рангли "Жигули" машинасида қолдирилганлиги туфайли йўқотилди. Топиб олганлар 46-08-93 рақамли телефонга хабар беришларини сўраймиз.